

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

HISTORIE ELEMENTÁRNÍHO
ŠKOLSTVÍ VE SLAVKOVĚ U BRNA
NA PŘÍKLADU VYBRANÉ ŠKOLY
HISTORY OF ELEMENTARY EDUCATION IN SLAVKOV U
BRNA ON THE EXAMPLE OF THE SELECTED SCHOOL

Bakalářská práce

Autor: **Dominika Jiráčková**

Vedoucí práce: **PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.**

Olomouc

2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna na příkladu vybrané školy“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 23. 4. 2019

Podpis .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Státnímu okresnímu archivu Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna a jeho pracovníkům za jejich ochotu, vstřícnost a pomoc, při bádání v archiváliích, též vedoucí bakalářské práce PhDr. Jitce Plischke, Ph.D. za cenné připomínky a rady. Dále bych také chtěla poděkovat rodičům a příteli za podporu při studii a zaměstnavateli za umožnění studia.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Historie města Slavkova u Brna od první zmínky doposud	8
1.1 Název města.....	8
1.2 Znak města.....	10
1.3 Archeologické naleziště.....	10
1.4 Vznik města	12
1.5 Středověká válečná období	13
1.5.1 Husitské války	13
1.5.2 Třicetiletá válka a místní komunity	13
1.6 Rozkvět Slavkova a rod Kouniců	15
1.7 Bitva tří císařů.....	19
1.7.1 Bitva u Slavkova – 2. 12. 1805.....	20
1.8 Období národního obrození	22
1.8.1 Další bitvy, jenž zmítaly Slavkovem.....	22
1.8.2 Hospodářská situace	22
1.8.3 Společensko-politická situace.....	23
1.9 Slavkov během 1. světové války.....	23
1.10 Meziválečný Slavkov u Brna.....	24
1.11 2. světová válka.....	26
1.12 Poválečná léta	27
1.13 Sametová revoluce a polistopadové období po současnost	29
2 Historie elementárního školství ve Slavkově před vznikem ZŠ Komenského Slavkov u Brna	31
2.1 Historie školství na našem území	31
2.2 Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna.....	32
2.3 Nové pojetí vzdělávání ve Slavkově u Brna	36
2.4 Jak šel čas.....	37
3 Historie ZŠ Komenského od jejího vzniku doposud	42
3.1 Vznik ZŠ Komenského Slavkov u Brna	42
3.2 ZŠ Komenského za 1. světové války	44
3.3 ZŠ Komenského Slavkov u Brna při vzniku Československé republiky.....	45
3.4 ZŠ Komenského Slavkov u Brna za 2. světové války	48
3.5 ZŠ Komenského po 2. světové válce	50
3.5.1 Výstavba nové školní budovy.....	54
3.6 ZŠ Komenského Slavkov u Brna po roce 1968.....	55
3.7 ZŠ Komenského Slavkov u Brna po roce 1989.....	57
3.8 ZŠ Komenského počátkem 21. století	59

3.9	Jaká je škola dnes?.....	60
4	Analýza proměn na úrovni státu a jejich vliv na elementární školství ve Slavkově u Brna.....	63
5	Závěr.....	66
PRAMENY A LITERATURA.....		68
PŘÍLOHY		70

ÚVOD

Škola je pro každého velkým a důležitým mezníkem v životě. Zde získáváme své první znalosti, dovednosti, zkušenosti ať už dobré nebo špatné. Jak je známo, každý z nás na školu vzpomíná zajisté jinak. Někteří z nás na svá školská léta nedají dopustit, jiní by se do školy už nikdy vrátit nechtěli. Škola je právě místem, kde většina žáků zažívá své první výhry, ale také pády a to je přesně to, co může jedinec očekávat i od samotného života. Je též místem, kde se setkáváme s různými pedagogy, kteří náš život povznesli k lepšímu, ale také ti na které s láskou nevzpomínáme, místem, kde nacházíme své nové i stálé přátele. Ale jak se žilo žákům na školách před sto a více lety? Měli podobné starosti jako my či dokonce i větší? Určitě ano, ale co není srovnatelné s dnešní dobou, tak náplň vzdělávání dětí a jejich způsob. Děti zajisté neměly možnosti, jako ty dnešní. A právě to bych ráda přiblížila ve své bakalářské práci.

Pro tohle téma, tedy „Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna na příkladu vybrané školy“, jsem se rozhodla, jelikož mám ke Slavkovu a k Základní škole Komenského velmi vřelý a blízký vztah. Jednak jsem školu navštěvovala po celou dobu svého základního vzdělávání, ale hlavně jsem na škole již čtvrtým rokem zaměstnána. Již na základní škole v roce 2007, kdy se slavilo velké, stoleté výročí a já jsem byla jeho součástí, mě velmi zajímalo, jak škola fungovala právě před těmi sto lety. Dnes se mi moje zvědavost naplnila díky vypracování této bakalářské práce.

Cílem práce je shromáždit, utřídit a chronologicky uspořádat dostupné informace, týkající se důležitých historických událostí, které měly vliv na vývoj města Slavkova a tak důležitému elementárnímu vzdělávání na vybrané škole (dnes ZŠ Komenského Slavkov u Brna). Tento dokument by měl poskytnout příspěvek dějinám Základní školy Komenského ve Slavkově u Brna.

Ve své bakalářské práci se budu zabývat vývojem elementárního vzdělávání od jeho počátku dodnes, přesněji hlavně v letech 1907-2018. Základní škola Komenského a její historie není však jediné téma, o kterém se chci ve své bakalářské práci zmínit. Nedílnou součástí historie školství je celková historie Slavkova, jakožto města s velkou a bohatou historií hlavně z dob Napoleonských.

Základní metodou této práce bylo bádání v dostupných pramenech a studium literatury. Jako primární zdroj mi sloužila ručně psaná dokumentace v podobě kronik a to

hlavně školní, městské a farní, uložené ve Státním okresním archivu Vyškov, který má své sídlo ve Slavkově na zámku. Dostupné kroniky jsou psané řediteli školy, doplněné fotkami z důležitých událostí. Jediná výtká dochovaným kronikám je, že nejsou vždy dobře čitelné a nemají číslované strany, což je velmi důležité pro orientaci v nich. Mezi další zdroje, které mi pomohly při získávání informací, jsem zařadila různé publikace a literaturu psanou právě pro město Slavkov a pro jeho občany. Literatura mi pomohla v částech, kde byly kroniky dostupné pouze v německém jazyce nebo byly špatně čitelné.

Práci jsem rozdělila do tří dále členěných částí. V první části práce přiblížím historii Slavkova u Brna již od první písemné zmínky doposud. Historie města se bude skládat hlavně z důležitých událostí pro Slavkov u Brna, které pro město byly prospěšné, ale také právě ty situace, které Slavkov velmi negativně poznamenaly.

Druhá kapitola se bude týkat školství a vzdělanosti ve Slavkově již od počátků. Tato část je důležitým mezníkem před vznikem, výše zmiňované, Základní školy Komenského.

Ve třetí části a tedy poslední v této práci přiblížím podrobný vývoj Základní školy Komenského, která vzniká roku 1907. Zdůrazněny budou hlavně důležité momenty pro školu v různých obdobích, možnosti, které škola nabízela a jak se rozvíjela po více než sto letech, jak z vnější tak vnitřní tváře.

1 HISTORIE MĚSTA SLAVKOVA U BRNA OD PRVNÍ ZMÍNKY DOPOSUD

1.1. Název města

Slavkov u Brna je město známé především díky roku 1805 a s ním související bitvou tří císařů. Jeho historie však sahá hlouběji do minulosti a je poměrně rozmanitá.

První písemné zmínky o městu se objevují již ve třináctém století. Konkrétně 12. května 1237 za vlády krále Václava I. Ten toho roku podepsal listinu upravující majetkové poměry řádu německých rytířů. Tento řád držel velké množství českých a moravských statků, mezi nimi i osadu s názvem Novosedlice. Ta se nacházela v těsné blízkosti dnešního Slavkova a možná do něj zčásti i zasahovala. V oné listině byla zapsána pod německým názvem „Nouozedeliz“.¹ Až František Palacký o několik set let později rozpoznal, že Nouozedeliz nebo také Nawssedlicz, jak se v některých pramenech uvádí, je vlastně česky právě Novosedlice. Palacký se této problematice začal věnovat na základě dopisu od tehdejšího velice aktivního starosty Slavkova Jana Koláčka (1810-1894), kterému trojí a tak rozmanitá rozdílnost názvů jednoho města (Nouozedeliz - Austerlitz – Slavkov) natolik nedala spát, až se rozhodl napsat právě F.Palackému. Po obou těchto významných osobách jsou ve Slavkově pojmenována náměstí.²

Jak šel čas, tak se, i díky písařům kronik, kteří často různé názvy při přepisování do němčiny a latiny, zapisovali nesprávně a mnohokrát tak, jak je slyšeli mezi místními obyvateli, jméno dnešního Slavkova vyvíjelo. V kronikách můžeme objevit následující pojmenování ve vztahu k letopočtům:

1243 – Nuzedelitz

1248 – Nuozelitz či také Novozelitz

---

¹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L.: Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 13.

² Pernes J., Sáček K., Kropáčková L.: Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 15, 16.

1282 – Nuosedlitz či také Nau-Zedlitz

1323 – Nausedlitz

1343 – Nausserlic

1460 – Nausterlitz

1611 – Austerlitz – tento je v cizině užíván dodnes.³

O Slavkovu jako takovém hovoří první dochovaná zmínka až z roku 1361 jako o obci, která je v těsné blízkosti starých Novosedlic (v originále Nausedlicz), některé domy byly spolu dokonce ve velmi úzkém sousedství a postupem času obě splynuly v jednu. Historikové přesně neví (a zřejmě už se to nikdy nedoví), ve kterém roce přesně vznikly, dochované jsou pouze ony písemné zmínky – v té době už ale obě osady existovaly. To, že obce byly dvě, vysvětluje rozdílnost obou užívaných názvů města. Má se za to, že část Nausedlicz obývali především německy mluvící občané, kdežto Slavkov čeští, resp. moravští. Samotné české pojmenování vzniklo pravděpodobně podle jednoho bohatého majitele dvora, který se jmenoval Bohuslav – lidově Slávek. V písemnostech se objevuje označení Slavkov krom zmíněného roku 1361 ještě v r. 1475. Německé Austerlitz se v Evropě užívá dodnes, především v Německu a Francii, kde má město díky napoleonským válkám obrovské jméno a je zde po něm pojmenováno několik ulic a dokonce i jedno pařížské nádraží. Na Korsice je zase náměstí Austerlitz. Jak historie napovídá, nejde tedy o žádné německé slovo, nýbrž o zkomoleninu slovanského názvu Novosedlice. Od šestnáctého století se objevují obě pojmenování města i na mapách. Tam se zase pro změnu uvádělo krom Slavkova i Austerliss (psáno s ostrým S na konci). Obojí pojmenování se objevovalo paralelně až do roku 1918. Po vzniku samostatného Československa bylo u nás užíváno pouze jméno Slavkov, a to až do roku 1924, kdy se pro odlišení od jiných Slavkovů (např. Horní Slavkov, Slavkov ležící poblíž Horního Němčí, Slavkov u Opavy aj.) přidalo doplnění „u Brna“. Od tohoto roku až dodnes tedy platí Slavkov u Brna. Obojí název se opět objevil přechodně v době protektorátu Čechy a Morava, kdy byly vyvěšovány dvojjazyčné nápisy.⁴

---

³ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

⁴ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 50, 51.

1.2. Znak města

K neodmyslitelným symbolům města patří jeho znak. Ten se může honosit nejstarším znakovým privilegiem v českých zemích, které mu udělil římský císař a český král Václav IV. roku 1416. To dokazuje, jak významným místem té doby Slavkov byl. Listina byla kompletně psána v němčině a v překladu začíná takto: „*My, Václav, z Boží vůle římský císař, pro všechny časy rozmnožitel říše a král český...*“ povoluje městu Novosedlicím užívat na pečetích i ve všech ostatních potřebách a jednáních znak, jehož vyobrazení jest připojeno. Samotný znak, který je v listině vyobrazen o velikosti 55x80mm se skládá ze tří částí. Ve spodní polovině můžeme vidět v červeném poli spodní část stříbrného lva. Horní část je rozdělena na dva díly. V levé vidíme na zlatém podloží necelou polovinu černé orlice, hledící vlevo. V pravé horní části znaku zase šachovnicovou červeno-bílou orlici na modrém podkladu, dívající se vpravo. Jednalo se o symboly rytířských ctností, jelikož lev je označován za krále zvířat a orel pak za krále ptactva.⁵

1.3. Archeologické naleziště

Výhodná poloha v údolí kolem řeky Litavy, především hojná možnost lovu a také zemědělství díky úrodné půdě, napomohla tomu, že první osídlení slavkovského regionu proběhlo ve velmi dávných dobách. Konkrétně 45 – 25.000 let před naším letopočtem.

Z tohoto období jsou známy nálezy v okolí Slavkova. Přimo z prostor, do kterých nyní zasahuje město je první dochovaný artefakt v podobě ostří kamenného rádlu, pocházející z mladší doby kamenné. Dá se také soudit podle nálezů z okolních vesnic, především Křižanovic, Vážan nad Litavou a Lovčiček, že bylo toto území poměrně hojně osídleno kolem let 4500 – 3000 př. n. l.

Z této doby se našlo větší množství zdobené keramiky. Další velké naleziště se odkrylo před několika lety, kdy se před výstavbou průmyslového areálu ve východní části města našlo mnoho sídlištních objektů, které s největší pravděpodobností vybudovali první zemědělci. Místo to bylo příhodné, jelikož úzce sousedilo s již zmiňovanou říčkou Litavou.

Důležitým objevem bylo též nalezení velkého množství zvoncových pohárů pocházejících z období 2300 – 2000 let p. n. l. Tento nález poukazyval na rozdílnost kultury lidí, osidlující Slavkovsko oproti jiným kulturám.

---

⁵ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 24.

Roku 1890 vyorali rolníci na poli blízko Slavkova doslova poklad, a to 80 bronzových hřiven (což byly měděné odlitky – nejčastěji různé ozdoby a tvary, též sloužící jako platidlo) z let 1800 – 1500 p. n. l. Toto období nazýváme únětickou, neboli měděnou kulturou. Z této doby byly v jiné části města nalezeny také pohřebiště. Zemřelí byli pohřbíváni ve skrčené poloze do rakví, vydlabaných z kmene velkých stromů.

Méně časté byly nálezy z pozdější doby, konkrétně kolem roků 1550 – 1300 p. n. l., též nazývané jako kultura mohylová. Nejdůležitějším nálezem z těchto let je hrob s velkou popelnicí, kolem níž bylo dalších 8 menších nádob.

Významnější, co se archeologických objevů týče, je až doba osídlení našich zemí Kelty a Římany, spadající do roku kolem 400 p. n. l. a taktéž stěhování národů. Tito obyvatelé po sobě totiž zanechali první písemné dochované zmínky, které však příliš k objasnění jejich vývoje na území Slavkovska nevypovídají. Z tohoto období se dochovalo značné množství bronzových ozdob a také zbytky chat Keltů, ale i Germánů, kteří se zde usídlili kolem začátku našeho letopočtu.

Zmiňované římské období se datuje v období kolem let 100 – 400 našeho letopočtu. Z této éry se na Moravě (až na několik římských nápisů, z nichž jeden byl údajně nalezen přímo ve Slavkově na jednom z náhrobků), příliš pozůstatků nedochovalo. Pouze s výjimkou slavkovského nálezů římských mincí. Tyto byly z období vlády císařů Theodosia II. (vládl v letech 408 až 450 n. l.) a Julia Maioriana (457 až 461 n. l.).

Slavkov byl v minulosti důležitou obchodní křižovatkou. Jedna cesta vedla z Brna na Olomouc a druhá – uherská – mířila podél Litavy přes Slavkov směrem na Bučovice a dále k Čejci a Hodinínu.

Slované toto území začali osidlovat pravděpodobně až od 9. století našeho letopočtu. V roce 1969 se dělníkům při stavbě dálnice do Brna podařilo objevit rozsáhlé pohřebiště a také mnoho mincí, které byly raženy v roce 1050 za vlády krále Štěpána I.

Bezprostřední okolí říčky Litavy bylo hustě osídleno, o čemž vypovídá listina z roku 1131, kterou napsal olomoucký biskup Jindřich Zdík. Z dochovaných nálezů je zřejmé, že zde lidé nepřetržitě sídlili od 12. století. Budovy v té době byly ještě dřevěné. Kamenná sídliště se našla až z dob, kdy místo obývali příslušníci řádu německých rytířů, díky kterému se Slavkov poprvé ocitl v písemných pramenech.

Obchodní význam Slavkova se ještě posílil v období po roce 1288, kdy král Václav I. zbavil Slavkov daňové povinnosti. Město a jeho okolí bylo proto hojně navštěvováno všemožnými řemeslníky, obchodníky a trhovci.⁶

1.4. Vznik města

Kdy přesně město vzniklo, se přesně neví. První písemné zprávy z již zmíněného roku 1237 hovoří o Slavkovu, jakožto středisku s přidruženými vesnicemi. Hovořilo se o něm jako o „civitas cum villis quatuor“, což bylo v té době označení pro velká a důležitá města. Takovýmto přízviskem se mohly pyšnit střediska, jako například Brno, Olomouc, Břeclav, Znojmo, Opava a pár dalších, což opět dokazuje důležitost města.⁷

Slavkov byl obstavěn až sedm metrů vysokými hradbami, před nimiž byl ještě velký vodní příkop a byl do něj vstup možný pouze čtyřmi branami. Severní směrem od Rousínova, zvaná jako Zámecká, jižní Rybnická. Dále pak východní Bučovická a západní Brněnská, neboli Špitálská. Před hradbami existovala ještě čtyři předměstí, z nichž nejnámější byla Špitálka, která byla dříve samostatnou obcí a to až do roku 1850. Dodnes je ve Slavkově jedna z jejich největších ulic, směřující na moravskou metropoli Brno, pojmenována právě Špitálská. Dalšími předměstími byly Nová, ta se nacházela pod kopcem Urbanem a pak také čtvrť Bučovská, ta se, jak její název napovídá, rozkládala před branou Bučovickou a poslední nesla jméno Lázeňská, nebo též také Žabobřeská. Brány však s postupujícími léty mizely. První nechali zničit Kounicové bránu Rousínovskou, tedy severní, již v 18. století, aby mohli na jejím místě postavit část zámecké zahrady. Roku 1840 zmizela brána Brněnská a roku 1961 pak byla odstraněna i brána Bučovická. Nejdéle ze všech vydržela Rybnická brána, jenž ale pozměnila svůj tvar, byla zmenšena a byly do ní umístěny hodiny Od té doby se jí přezdívalo brána Hodinová. Ony hodiny jsou dodnes uloženy v Historickém muzeu ve Slavkově u Brna, jelikož brána už nestojí, byla stržena v roce 1903, protože svými rozsáhlými trhlinami ohrožovala okolí.⁸

---

⁶ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 11, 12.

⁷ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 54.

⁸ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 62.

1.5. Středověká válečná období

1.5.1. Husitské války

Na počátku husitských válek byl hlavním radním Petr Kutěj, který město v roce 1421 postoupil samotnému císaři Zikmundovi. Ani monstrózní hradby však nezabránily tomu, aby byl Slavkov drancován, stejně jako ostatní místa v naší zemi v dobách husitských válek. Konkrétně v roce 1425 jej husité při jednom ze svých několika tažení na Moravu vyplenili a téměř zničili. Místním obyvatelům trvalo desítky let - skoro celé staletí, než dali své město opět dohromady. Zaměřili se přitom především na městské opevnění. Opatřili Slavkov ještě pevnějšími hradbami, než doposud, část je jich v Kolárově ulici k vidění do dnešního dne. Takto dochovaná hradba je v českých a moravských městech poměrně unikátní!⁹

1.5.2. Třicetiletá válka a místní komunity

V období, kdy Evropou zmítala třicetiletá válka, respektive na jejím začátku, bylo ve Slavkově necelých 350 domů, cca 2800 m² a až 1080 m² vinic. Tato dlouhá a strašná válka, však znamenala pro město, které nebylo připraveno na neustále se opakující vpády vojsk, velké ztráty. Hlavním důvodem bylo to, že než válka vypukla, tak se Slavkov stal (díky snášenlivosti starousedlíků, i toleranci panovnického rodu Kouniců) útočištěm mnoha náboženských menšin, které byly poté násilně pronásledovány.¹⁰

Šlo například o habány, jejichž oficiální pojmenování bylo Novokřtění. Většina z nich přišla na území Slavkova z Německa před rokem 1550, po tzv. selské válce, kdy se příslušníci tohoto řádu rozutekli různě po Evropě. Někteří však ve Slavkově a českých zemích byli již dříve. Název habáni vznikl z německého Haushaben. Jejich přesvědčení totiž odmítalo soukromý majetek a tak jich mnoho žilo ve společných domovech, kde jedli a pracovali v rámci komunity. Byli velmi zruční a rozšiřovali ve Slavkově výrobu především z kovových materiálů, keramiky, chovali dobytek a byli také vášnivými vinaři. Vyráběli dokonce i vozy pro panstvo! Čím se ale od ostatních křesťanů lišili, bylo to, že v rámci jejich víry mohl být člověk pokřtěn, ne v dětském, ale až dospělém věku, protože v

---

⁹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 27.

¹⁰ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

této době má člověk už rozum a pokud je pevný ve své víře, tak až teprve tehdy je hoden křtu.¹¹

Kounicům však jejich duchovní odlišnosti nevadili a vážili si jejich pracovitosti a zručnosti. Především jejich keramika měla věhlas až za hranicemi Moravy. Pronásledování habánů na našem území započal Ferdinand I., ale panský rod Kouniců, jenž Slavkovu v té době vládl nad nimi držel ochranou ruku a to až do bitvy na Bílé hoře, po níž vydal jeho nástupce Ferdinand II., roku 1622 listinu, jenž přikazovala naše území do čtyř dnů opustit!

Po odchodu z Moravy putovali evropskými zeměmi a v sedmdesátých letech 19. století přesídlili do USA a Kanady. Podle svědectví etnografů tam existují jejich osady dodneška a v některých prý dokonce přežívá vědomí, že pocházejí ze Slavkova na Moravě.¹²

Ještě mnohem bližší byl pro Kounice sbor jednoty bratrské. Jeden z jejich sborů, nesl název Bratři boleslavští. Ti ve Slavkově našli útočiště již kolem roku 1509, kdy je sem přivedl Oldřich z Kounic, tehdejší pán města, který také za sympatie k jednotě bratrské draze zaplatil při stavovském povstání. Bratři boleslavští byli vyhoštěni ze země a města Slavkova téměř stejně jako Novokřtenci krátce po bitvě na Bílé hoře.

Další skupinou, která neměla v době třicetileté války rozhodně na růžích ustláno, a která našla ve Slavkově svůj azyl a nakonec i domov byli židé. Ačkoliv tito již o mnoho staletí dříve, než předchozí dvě zmiňované komunity, dokonce ještě o mnoho dříve, než historii města začali psát Kounicové.

Poprvé se o židech na ve Slavkově a jeho okolí píše už kolem roku 1294. Největší nárůst těchto obyvatel nastal v polovině patnáctého století, kdy byli vyhnáni z Brna. Postupem času ve městě vzniká židovská ulička a o sto let později od brněnského vyhnanství dokonce synagoga, jenž byla postavena původně v barokním stylu, ale v osmnáctém století vyhořela. Od té doby má výrazně jinou podobu a stojí na Kolářkově náměstí dodnes. Slavkov je s židovskou kulturou spojován poměrně často, avšak nikdy jich ve městě nebylo příliš – jejich počty se pohybovaly kolem pěti až deseti procent obyvatelstva. Místní obvykle s židy neměli problém. Toto několikasetleté soužití definitivně ukončila až 2. světová válka.

---

¹¹ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 65.

¹² Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 69.

Co se týče války třicetileté, tak jich bylo taktéž mnoho vyhnáno. To, že ve Slavkově žily a fungovaly náboženské menšiny, se na něm v tomto období podepsalo především v roce 1656, kdy zůstalo přes 220 domů ať už křesťanských nebo židovských neobydlených. V té době ještě samostatná obec Špitálka byla v tomto období úplně prázdná a chátrající domy se podařilo znovu opravit a osídlit asi o 30-40 let později. Město se díky tomuto dlouhému krveprolití velice zadlužilo. Celkový dluh činil více, než 10.000 zlatých. To Slavkov stálo mimo jiné jeho pivovar, jenž byl přenechán roku 1660 hraběnce Eleonoře z Kounic za 12.000 zlatých. Její syn Dominik Ondřej se pak značnou měrou zasadil o znovuoobnovení města, když poskytoval dřevo za minimální ceny s možností splátek a také nové obyvatele, kteří měli snahu o opravy domů a osídlení Slavkova, oprostil od nemalého množství poplatků po dobu také minimálně tří let.¹³

1.6. Rozkvět Slavkova a rod Kouniců

Období největšího rozkvětu města bezesporu patří počátek šestnáctého století. V této době se totiž v historii města začíná objevovat šlechtický rod Kouniců. Pod jejich správou Slavkov patřil od doby, kdy jej od původních pánů za 24.000 zlatých odkoupil Oldřich z Kounic.

Počátky rodu Kouniců, který byl pro město mimořádně důležitý, sahají do 12. – 13. století, kdy jsou o nich první zmínky. Kounicové pocházeli z rodu Stošů. Někteří Stošové dokonce působili na dvoře markraběte Jošta. Později se v listinách začíná objevovat přídomek Šiškové z Bránic. Ten přestali používat a čím dál častěji se začali označovat za Šišky z Dřevohostic a Kúnic, poté pouze z Kúnic. Od roku 1532 se v pramenech objevuje pouze označení pánové z Kounic. Kounicové postupně nabývali velké bohatství, základem něhož bylo slavkovské panství.¹⁴

Nejvíce se o to zasloužil Oldřich z Kounic (1569-1617), díky kterému se rod Kouniců stal nejbohatším rodem na Moravě. Byl velmi vzdělaný, studoval na italských školách a poté byl komořím krále Matyáše a arcivévody Maxmiliána. Ke slavkovskému panství se mu postupně podařilo připojit nové statky – v roce 1593 Nový Rousínov, 1598 Dražůvky, 1600 Kobeřice, 1601 lomnické panství, 1605 Milešovice, 1611 Uherský Brod a mnohé další. Nechal také přebudovat slavkovský zámek do renesanční podoby a také mnohé další stavby ve městě. Byl horlivým zastáncem jednoty bratrské a evangelické

¹³ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 71.

¹⁴ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

církve, což nejednou bylo trnem v oku katolíků. V divoké době, která tehdy panovala v našich zemích se nejednou vzepřel samotnému císaři Rudolfovi II. a byl důležitou postavou při přípravě stavovského povstání, kterého se již sám nedožil.¹⁵

K tomu se však aktivně přidalo jeho 7 dětí, které pokračovaly v tom, co Oldřich z Kounic prosazoval. Původně měl dětí 18, pocházejících ze dvou manželství. Ostatních jedenáct se ale bohužel dospělosti nedožilo.

Nejaktivnější při protihabsburském povstání byli dva bratři – Bedřich a Karel z Kounic. Když bylo stavovské povstání potlačeno, byli za to oba náležitě potrestáni konfiskací veškerého majetku a oba byli uvězněni na Špilberku v Brně a poté byli nuceni z Moravy odejít. Zachránci zbytku rodinného bohatství byli Maxmilián a Lev Vilém z Kounic. Ti se i díky svému mladému věku k povstání přidat nemohli, což je zachránilo a katolíkům přišlo vhod, že mají slavný rod na svojí straně. Především Lev Vilém přijal na rozdíl od svých rodičů a starších sourozenců katolickou víru. Nechal vybudovat kostel sv. Michala v Brně, pod jehož oltářem je i jeho hrobka. Od císaře Ferdinanda II si vysloužil stav hraběte a za rok nejvyšším sudím Markrabství moravského. Když zemřel jeho bratr Maxmilián, tak dále rozšiřoval slavkovské panství o další obce ležící v okolí a získal i majetek v okolí Uherského Brodu. Byl zakladatelem slavných kounicových sbírek, protože si rád z cest vozil všemožné předměty umělecké hodnoty, mince, knihy apod.

Lev Vilém z Kounic měl jediného syna a tím byl Dominik Ondřej z Kounic. Ten velkolepě pokračoval v tom, co jeho otec, a vlastně většina předků jeho rodu, započali a dále rozšiřoval panství. Dominik Ondřej šel v tomhle ohledu ještě dál. Dosáhl stejných titulů, jako Lev Vilém a dokonce se dočkal i dědičného titulu hraběte z Ritbergu. Velmi cestoval po zemích evropských a byl vyslancem například v Anglii, Belgii, Německu a také Francii, která mu učarovala nejvíce. Především dvorská architektura a kultura Ludvíka XIV a zámek francouzských panovníků – Versailles. Francií se velmi inspiroval a chtěl zdejší architekturu přenést do své domoviny. Začal proto dominantou největší, a to slavkovským zámekem, který nechal přebudovat z renesanční podoby na barokní. Zvětšování a přestavování nebylo zadarmo a bylo třeba na něj vydělat. To Dominika Ondřeje z Kounic nezastavilo a podařilo se mu najít dokonalou díru na zdejším trhu.¹⁶

---

¹⁵ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 29

¹⁶ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 32, 33.

Vybudoval ve Slavkově něco, co tu do té doby nemělo obdoby. Textilní velkovýrobnu, která dostala dokonce i cech od panovníka a k tomu 20.000 zlatých na rozjetí výroby. Po původním nadšení se ale ukázalo, že ačkoliv si hrabě dovedl odborníky z ciziny, ničím zvláštním textilní výrobky nevyčnívaly a špatně se prodávaly. Když se zjistilo, že se z ciziny za draho dováží mlynářská plátna na prosívání mouky, zkoušelo se ve Slavkově vyrábět právě toto odvětví. Ale ani to kýžený úspěch nepřineslo, protože plátna prostě neměla takovou kvalitu, jako dovážená.

Úspěch nakonec sklidily až pokusy o módní doplňky z hedvábí a bavlny, typu šátků, kapesničeků aj. Zároveň nadále pokračovala po etapách rekonstrukce slavkovského zámku. Celkové přestavby se však Dominik Ondřej z Kounic nedočkal, jelikož roku 1705 náhle zemřel.

Pokračovatelem v podnikatelských aktivitách svého otce se stal nástupník Maxmilián Oldřich. Ten měl s textilním průmyslem opravdu velké plány. Chtěl výrobu znásobit a zaměstnat až třináct tisíc lidí. Město by se muselo velmi rozrůst, což by povzneslo obchod a hospodaření i v jiných odvětvích. Ze Slavkova by to dělalo jedno z největších měst tehdejší doby. Z velkolepých plánů ale nakonec sešlo a dokonce i výroba textilu, i přes spoustu novinek, které Maxmilián Oldřich do manufaktury přinesl, postupně upadala.¹⁷

Maxmilián působil i na dvoře Karla IV., kde byl komorníkem a říšským radou. Stal se i hejtmanem moravským a za jeho éry se začala budovat silnice z Brna do Olomouce. Maxmilián Oldřich z Kounic také pokračoval v přestavbě a rozšiřování slavkovského zámku. Na tomto měl však ještě větší podíl nejvýznamnější z tohoto rodu, a to Václav Antonín kníže Kounic, jenž zámek dostavěl do nynější konečné podoby.

Narodil se roku 1711 ve Vídni. Vysoce postaveným v rodu Kouniců původně být neměl, byl totiž až třetím synem, zajímal se především o duchovní život, ale vzhledem k úmrtí svých bratrů se stal následníkem nakonec právě on. Po studiích působil u vídeňského dvora, kde právě nastupovala k moci mladá panovnice Marie Terezie. Ta Václava Antonína za jeho oddané služby jmenovala roku 1753 říšským kancléřem, kterým byl 40 let a ovlivňoval tak dění celé habsburské monarchie.¹⁸

---

¹⁷ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 76, 77.

¹⁸ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 32, 37.

Václav Antonín kníže Kounic dokázal především jednu neuvěřitelnou věc – spojit, do té doby se ne příliš přátelící, Rakousko s Francií. Toho času šlo však o velice logický krok, jelikož díky spojení se monarchie ubránila čím dál více silicím tlaku a výpadů ze strany Pruska.

Svatba rakouské arcivévodkyně Marie Antoinetty a budoucího francouzského krále Ludvíka XVI. byla jakýmsi umocněním francouzsko-habsburského spojení. Díky svému významnému postavení dále rozšiřoval a modernizoval Slavkov. Kromě dokončení všech křídel místního zámku nechal vytvořit i rozlehlou zámeckou zahradu. Ta docela rasantně změnila obraz města, protože na jejím místě dříve stálo mnoho domů a dokonce jeden kostel a věž. Poblíž zámku pak nechal zbudovat kostel nový a honosnější. Inspiraci pro jeho podobu čerpal, jak jinak, než v Paříži. Kostel stojí dodnes a nachází se na horním konci Palackého náměstí, což je hlavní a největší náměstí ve Slavkově u Brna. Velmi výrazným způsobem rozšířil rodinné sbírky především o obrazy a knihy.¹⁹

Dožil se na tehdejší poměry velmi vysokého věku 83 let a zemřel 27. června 1794 ve Vídni. Dlouhá léta se nevědělo, kde je Václav Antonín kníže Kounic vlastně pohřben – existovaly pouze domněnky. Definitivně se to zjistilo, až v roce 1980 kdy byl prozkoumán kostel sv. Jana Křtitele a v jeho útrokách ležela i rakev s mumifikovaným tělem nejslavnějšího Kounice. Nebyl tam ale sám, v hrobce, kterou sám kníže nechal zbudovat, byly nalezeny i rakve s ostatky jeho synů a potomků české větve rodu - Arnošta Kryštofa, jeho ženy Marie Leopoldiny, Karla Viléma, Albrechta, Dominika Ondřeje a Františka Václava. Éra knížete Václava Antonína Kounice byla nejslavnější z celého šlechtického rodu a zároveň i poslední velmi úspěšná.²⁰

Z jeho sedmi dětí přežili jen dvě. Dědicem se tak stal druhorozený syn Dominik Ondřej. Dosáhl sice také několika hodností, avšak význam i bohatství rodu se postupně zmenšovalo. To stejné se dá říci o jeho synovi Aloisovi Václavu z Kounic. Ten stejně jako jeho otec rozprodával zbytky sbírek a majetku v aukcích.

Alois Václav zemřel v revolučním roce 1848, avšak bez potomků mužského pohlaví. Byl tedy posledním z moravské větve rodu. Po jeho smrti se tedy musela vyřešit otázka, jak to se slavkovským dědictvím bude dál.

---

¹⁹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 38, 39, 40.

²⁰ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 43.

Dle dědických smluv se měl následníkem stát Michal Karel z Kounic. Ten však již jako první pocházel z české větve Kouniců. Nárok na rodinné jmění si tak dělaly též dcery Aloise Václava. Soudní spor se nakonec táhl tak dlouho, že se jeho konce Michal Karel ani nedožil.

Nakonec dědictví připadlo asi deset let po jeho smrti synu Albrechtu Vincenci, jenž byl čestným rytířem a říšským hrabětem, a také jediným mužským potomkem.

Albrecht Vincenc měl dva syny, ale bohužel ani jeden se nedožil vyššího věku, než jejich otec. Z toho důvodu se posledním možným dědicem stal jeho bratr Václav hrabě Kounic.²¹

Narodil se v Dráždanech roku 1848. Již ve čtyřech letech mu zemřel otec a o jeho výchovu se tak starala sama matka Eleonora hraběnka Voračická z Paběnic. Byla to velká česká vlastenka, díky čemuž dostala osobně i Babičku od Boženy Němcové, vedla také svého syna k češství, přestože v drtivé většině rod Kouniců používal němčinu.²²

Václav hrabě Kounic, byl vrcholným politikem, působil v Národní straně svobodomyšlné a díky svému vlivu vymítil němčinu i z úřadů ve Slavkově. Velmi zde podporoval kulturní život, především divadlu se za jeho života velice dařilo. Rostl i Sokol především díky mladým, ambiciózním a k češtině se hlásícím lidem. Jeho snem bylo povznesení vysokého školství na Moravě, což se mu podařilo a dal základ vybudování vysokoškolských studentských kolejí, které dodnes stojí v Brně.

Zemřel 12. května 1908, ač se dvakrát oženil, nedočkal se žádného potomka. Nejslavnější a nejvýznamnější šlechtický rod tak zmizel z dějin Slavkova.²³

1.7. Bitva tří císařů

Pokud se dnes někde zmíníte o Slavkovu u Brna, tak vybaví-li se někomu něco, tak zcela určitě bitva u Slavkova, zvaná též jako bitva tří císařů. Právě u tohoto města se totiž rozhodovalo o dalším směřování Evropy na počátku devatenáctého století. Samotná a vlastně konečná část válečného konfliktu, která se u Slavkova odehrála, se datuje na 2. prosinec roku 1805. Důvody a historické souvislosti bitvy jsou však o něco starší, datují se do období velké francouzské revoluce a jejími hlavními protagonisty a účastníky byly

---

²¹ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

²² Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 106.

²³ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 108, 109.

spojené armády Rakouska a Ruska a Francie. Mezi účastníky bitvy lze řadí právě tyto země, které na jejich cestě doprovázel za Rakousko František I., Rusko Alexandr I. a Francii rozený fanatický vojevůdce Napoleon Bonaparte.²⁴

1.7.1. Bitva u Slavkova – 2. 12. 1805

V olomoucké pevnosti, srocovali spojenci své síly a chystali strategii, jak porazit Francii. Hlavním cílem rusko-rakouské armády, bylo Brno, kde právě Napoleon se svými vojsky našel útočiště.

Při svém tažení nejdříve porazili menší část francouzské armády a s optimismem, který jim toto vítězství vlilo do žil, postupovala spojenecká družina směrem na Brno. V tento moment však udělala zásadní chybu, a to, že nešla přímo na Brno, ale rozdělila se a šla především jižní stranou kolem Bučovic a Slavkova. Tím se postup zdržel a Napoleonovi tak stihly dorazit tolik očekávané posily.

Francouzský vojevůdce a císař byl vynikající stratég. V předvečer bitvy svá vojska „jakoby“ stáhl a nechal obsadit oblast pozdější bitvy rusko-rakouským protivníkem. Zůstalo pouze předsunuté, méně početné, pravé křídlo u obcí Sokolnice a Telnice s přibližně dvanácti tisíci vojáky. Na toto křídlo spojenecká vojska, čítající okolo čtyřiceti tisíc mužů, zaútočila od Újezda, jelikož chtěla Francouzům odstříhnout přístup k Vídni.²⁵

Tímto vlastně začala bitva u Slavkova. Stalo se to kolem osmé hodiny ráno a Napoleonovi hrál do karet i fakt, že údolí byla zahalena mlhou. On však celé dění sledoval z kopce Žuráň, a tak na rozdíl od svého dezorientovaného protivníka dobře věděl, kde se nachází soupeřova vojska. Oslabenému křídlu postupně na pomoc přicházely další a další posily. Některé pluky ani nespaly, aby byli v bitvě včas.²⁶

Postupně se rozhořely bitvy i na ostatních křídlech, především severní byla bojem o strategickou cestu z Brna do Olomouce. Napoleon byl geniálním stratégem, když se všechna křídla postupně dostávala ze spojenecké přesily, dal kolem čtrnácté hodiny odpolední povel k rozhodujícímu manévru, a to prudký útok středem bojiště na nejkonzentrovanější část rusko-rakouské armády. Tím, jak se spojenci intenzivně zaobírali zničením onoho pravého křídla a zahrnutím vojáků protivníka do těžkých terénů

---

²⁴ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 115.

²⁵ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 120.

²⁶ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 125, 126.

Moravského krasu, velice oslabili právě střed svého vojska, čehož Napoleon náležitě využil a kolem patnácté hodiny mohl de-facto slavit vítězství, i když bitva sama o sobě ještě nebyla definitivně u konce a na okrajových částech fronty se dál usilovně bojovalo.

Nakonec však francouzská armáda přiměla k úprku i poslední muže rusko-rakouských sil, kteří při svém útěku přišli i o nemálo děl a mušket. Několik z nich se utopilo v místních rybnících, jelikož se pod nimi prolomil led.²⁷

Samotná bitva u Slavkova neměla se Slavkovem samotným až tolik společného. Bojovalo se v okolních vesnicích, poblíž města. Po Slavkovu byla pojmenována proto, že ve slavkovském zámku hrabě Kounic Napoleona ubytoval a poskytl mu veškerý komfort. Samotné bojiště bylo několik desítek kilometrů velké a rozléhalo se od obcí Křenovice, Vážany na východě, po Žatčany na jihu, Tuřany a Líšeň na západě až po Pozořice a Sivice na severu. Přesná rozloha bojiště a počet vesnic v ní obsažených však není možné přesně zdokumentovat. Přestože boje probíhaly především na polích mezi obcemi, tak právě domy ve vesnicích byly často velice důležitým především úkrytem. Původní obyvatelé, kteří bitvu zažili, většinou stihli utéci ze svých domovů, které lidé různě zabezpečovali před ranami z děl a pušek. Byli však i tací, kteří boje sledovali z věží kostelů, popřípadě různých návrší.

Bilance bitvy byla velice tragická. Počty zúčastněných hovoří o cca 75.000 mužích na straně Francie, která čelila přesile spojeneckých vojsk – v nich bylo přibližně 90.000 vojáků. U Francie byly ztráty v počtu cca 1400 lidí a téměř 7300 jich bylo zraněno. U protivníka tomu bylo daleko více, když z rakouské části bylo necelých 6000 mrtvých, zajatých nebo nezvěstných. U ruské části pak šlo o číslo přesahující 15 200 mužů. Stejně jako každý válečný konflikt tak byla i bitva u Slavkova velice tragická.²⁸

Bitva u Slavkova je jistě nejvýznamnější událostí, která město proslavila a dodnes se v něm pořádají každoroční slavnosti a rekonstrukce bitvy. Pro spoustu Francouzů jde o nejznámější město na našem území, vždyť třeba o Brnu se mnozí z nich vyjadřují, jako o velkém městě poblíž Slavkova.

---

²⁷ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 129.

²⁸ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 162, 163.

1.8. Období národního obrození

1.8.1. Další bitvy, jenž zmítaly Slavkovem

Ve Slavkově měla armáda velkou historii již dříve před Napoleonskými válkami. Město čelilo první větší bitvě již kolem roku 1742, kdy na Moravu vpadli Sasové a Prusové. Ti bojovali proti vojskům Marie Terezie. V dubnu tohoto roku byli obklíčeni a téměř poraženi, avšak dostalo se jim pomoci z Vyškova a tak nakonec zvítězili. Kdo však jistojistě nezmítal, byl Slavkov. Ten skončil vypleněn a po této bitvě byl vlastně nejmenší ve své historii, když v jeho prostranství zůstalo pouze 210 domů obydlených a dalších asi 100 opuštěných. O téměř sto let později se situace opakovala. Tehdy proti sobě nastoupily v podstatě dva německé národy a odnesla to hlavně Morava a také Vídeň. Tehdejší starosta Koláček prosil o nějaké „opravné“ na samotný vídeňský dvůr, avšak marně. Rakousko mělo samo co financovat po této válce.²⁹

1.8.2. Hospodářská situace

Co se týče hospodářství v devatenáctém století, tak to zažívalo v jeho první polovině ve Slavkově poměrně stagnaci, stejně jako počet obyvatel. Ve městě tou dobou žilo cca 3500 lidí a to po celých více než sto let. S hospodářstvím to po roce 1860 bylo o něco veselejší, díky čemuž přispěl i pád Bachova absolutismu. Do té doby zde fungovalo pouze pár řemeslníků, obchodníků a zemědělců. Od tohoto období se zvedla jak produkce pivovaru, tak se zde ve velkém opět rozjela textilní výroba a především vznikl roku 1872 cukrovar a lihovar. Cukrovaru se od začátku ne příliš dařilo a později byl i důvodem největších protestních akcí, které Slavkov zažil. Nakonec fungoval až do devadesátých let 20. století. Od roku 1886 také můžeme v kronikách vyčíst, že existovalo „Společenstvo živností řemeslných“ a „Společenstvo svobodných a koncesovaných“. Rázem bylo ve městě i mnoho jiných živností a výrob, můžeme zde najít ševce, truhláře, hrnčíře, čalouníky, sedláře, krejčí, pekaře a mnohé další. Co se průmyslové výroby týče, tak ve Slavkově můžeme spatřit cementárnu, cihelnu, dvě sodovkárny, strojní zámečnictví, firmu na výrobu součástí do mlýnských kol, také vaty, juty, či velké stolařství, nebo výroba tvarůžků.³⁰

---

²⁹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna - Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 57.

³⁰ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 57,58.

1.8.3. Společensko-politická situace

Politický a kulturní život v revolučním roce 1848 nebyl ve Slavkově zase tak divoký, jako v jiných místech Evropy. Až v pozdější době, právě po již zmíněném roce 1860, se stejně jako jinde v českých zemích, i ve Slavkově stále více objevuje fenomén posilování pozice jazyka českého.

Slavkov se, jakožto moravské město nacházelo na území, kdy se v této době objevovaly dva druhy Moravanů. Jedni, ti bohatší, inklinovali spíše k němčině, a ti druzí zase k češtině a těch bylo výrazně více. Větší význam přinesl až nový starosta Jan Koláček, který zastával svoji funkci od roku 1861, když v zastupitelstvu byl již od roku 1848. Byl též členem komise, která se zasloužila o zrušení roboty. Na slavkovské radnici zavedl bez výjimky pouze češtinu. Zasloužil se o to, že do Slavkova začala vést železnice a nechal vytvořit, případně opravit spoustu silnic, nejen v okolí města. Nechal postavit novou školní budovu. Založil obecní kroniku a také čtenářskou besedu, kde podporoval myšlenku češství a v jeho knihovně se nacházelo více, než 3300 českých svazků.³¹

V této době také vznikala řada spolků, ať již dámské, hudební, ochotnické-divadelní a především tělovýchovná jednota Sokol. Ta na společnost nejen ve Slavkově měla asi nejzásadnější vliv, vzhledem ke svým národovědeckým ideálům, fyzickému zdokonalování se, disciplínou a až místy radikálním smýšlením. Spoustu lidí tímto postojem odradila od členství, ale naopak o mnoho větší část přilákala. Roku 1882 pak ve Slavkově vzniká i Odbor červeného kříže a Spolek dobrovolných hasičů, včelařský spolek, aj. V období národního obrození byla divadla a různé ochotnické spolky ve Slavkově velice rozšířené. Vždyť dokonce i TJ Sokol měl svá divadelní představení. K těm již zaběhlým se v roce 1885 přidal ještě jeden a tím se stala Cyrilská jednota, která se krom činoher, operet a loutkových divadel, věnovala i zpěvu církevních chorálů a jiné, nejen duchovní hudbě. Hudební spolek byl ještě jeden - Svatopluk a později smyčcový orchestr Včela.³²

1.9. Slavkov během 1. světové války

V roce 1914 vypukla na starém kontinentu první světová válka. Konflikt, do té doby nejkrvavější, co se světového měřítka týče, však Slavkov ovlivnil jen minimálně.

---

³¹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 58.

³² Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

Ovšem nedá se říci, že vůbec. Z poloviny školy se stala vojenská nemocnice. Do Slavkova též proudilo velké množství uprchlíků z Itálie, kteří v tomto jihomoravském městě našli dočasné útočiště a dokonce zde učila i italská učitelka tyto děti. Ti se soustředili v Cyrilské jednotě v Orlovně. Zde bylo i 30 přistěhovalců z Polska.

Stále intenzivněji bylo z lidí cítit české vlastenectví. To se projevovalo neutuchající potřebou hrát divadlo. Jak zde již bylo řečeno, tak v době předválečné ve Slavkově (a pochopitelně nejen zde) hrálo divadlo důležitou roli v otázkách vlastenectví a sílícímu proti rakousko-uherskému smýšlení, což se ve válečných letech ještě umocňovalo.

V roce 1915 nastává ve městě několik změn, především, názvů ulic, a tyto se uchovaly do dnešní podoby. Například původní ulice Panská se změnila po oslavách výročí 500 let od upálení Mistra Jana Husa na Husovu. Vznikly ulice Staňkova, Jiráskova aj. Tou dobou již největší náměstí neslo jméno po Františku Palackém.³³

Zajímavou a rozhodně ne nevýznamnou co do počtu obyvatel Slavkova a přilehlých vesnic patřili Židé. Během prvního světového konfliktu se dokonce židovská obec připojila ke Slavkovu, i když oficiálně až rok po válce. Když se po jedné z bitev začala stahovat ruská vojska, začali Židé oslavovat s Němci a dokonce s nimi i zpívali v budoucnu nechvalně známou německou hymnu „Deutschland über Alles“. Všechno se posmívali českým občanům a zdobilo je především udavačství a také přetvářka, protože když koncem války měli nahoru Češi, tak zase sympatizovali s nimi. Načež se jim ve Slavkově později dostalo odpovědi v době, kdy už nejen město slavilo vznik nové republiky. Všude se vyvěšovaly vlajky a státní symboly, tak Židům toto bylo výslovně zakázáno, z oprávněných obav, že jejich radost je neupřímná a pouze předstíraná.³⁴

1.10. Meziválečný Slavkov u Brna

Období první republiky, krátce po válce, bylo nejen v našem městě, ale pochopitelně v celé zemi ve znamení oslav a nových začátků a hlavně plné nadějí. Nebývale bujel kulturní život a lidé se těšili na nové volby. Byla otevřena knihovna, která se těšila velkému zájmu čtenářů. Přestěhována byla z budovy školy a své místo v ní našlo přes 3900 knih. Vznikala celá řada nových i obnovených spolků, jak kulturních, tak

---

³³ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 85.

³⁴ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 86.

především charitativních. Lidé se chtějí především bavit, a tak se pořádají nejrůznější plesy, tancovačky, koncerty atd. Místní divadelníci se hráli v meziválečném období 211 premiér. Vzniká celá řada hudebních uskupení a orchestrů, bez kterých by si kulturní život ve Slavkově šlo jen těžko představit. Vznikl i spolek, který měl na starosti zvelebování a zkrášlení města, který si říkal Spolek okrašlovací. Tento se mimo jiné zasloužil, krom výsadby zeleně a parků i o počátek pěstování vinné révy ve Slavkově a jeho blízkého okolí. Pořádá se množství výstav jak technických, tak Napoleonských. První ročník této výstavy navštívilo neuvěřitelných více než 71 000 lidí. V té době se vůbec hodně začíná připomínat bitva tří císařů a vznikají Napoleonské oslavy, nejrůznější připomínkové akce a je dostavěna Mohyla míru a vniká též Napoleonské muzeum.

Na rozvoji je školství, kde přibývá několik nových předmětů. Především se ale ve Slavkově daří průmyslu. Doba tomu přála a naše zem v té době byla jednou z nejvýznamnějších na světě, což se logicky promítlo i do Slavkova. Zde se například rozjíždí výroba elektromotorů a menší firmy sílí a stávají se z nich továrny, jako například z té na výrobu vaty. Hospodářský boom s sebou přináší samozřejmě i rozvoj a růst města. Staví se nové čtvrtě a rozsáhlou rekonstrukcí prochází také slavkovský kostel v roce 1924.

Dne 18. května téhož roku do města poprvé přijel náš první prezident, pan Tomáš G. Masaryk. Svou návštěvu zopakoval ještě o sedm let později. Slavkov navštívil i druhý prezident v pořadí, Edvard Beneš a to v létě roku 1936.³⁵

Ve městě se objevují též nově telefonní přístroje, rozhlasové přijímače a velké oblibě se těší kinematografie. Vývoj jde tak rychle kupředu, až lidé byli k novým vynálezům poměrně skeptičtí. V okolí se poprvé objevují i linky hromadné dopravy, které cestující vozí zprvu pouze městy Žarošice a Slavkov u Brna, později i do dalších míst a především do jihomoravské metropole.

Na politické scéně vzniká mnoho nových subjektů, jako například Strana československých sociálních demokratů, Strana Židů, Republikánská strana, Lidová strana aj.

Období první republiky bylo z větší části velmi pozitivní, nicméně se zde objevovaly i epidemie smrtelných nemocí, například na tuberkulózu zemřelo ve Slavkově 54 lidí. Navíc na sklonku této doby svět a pochopitelně i Slavkov zmítala ekonomická krize. Peněz bylo málo a nezaměstnanost byla velká. Ve Slavkově ale zmírněná obří

---

³⁵ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

stavbou kanalizace, která tento stav přeci jen zmírnila. Ale i přes to chudých lidí přibývalo a na ně se dělaly nejrůznější sbírky.³⁶

1.11. 2. světová válka

Mobilizace mužů do čtyřiceti let věku začala již v roce 1938. Německé okupační oddíly vnikly do Slavkova 18. března 1939 a usídlili se v místní škole. Téhož roku začaly být v platnosti lístky na potraviny a byly odváděny i koně. Byl to počátek nesvobodného období, které trvalo dlouhých 6 let. Následující rok navíc byla třeskutá zima a velmi vlhký rok, což se podepsalo na neúrodě, která zapříčinila povinné dávky potravin, jejichž množství nemohlo být překročeno.

Na obchodech se objevovaly dvojjazyčné nápisy a židovské obchody navíc byly označeny jako „Judisches Geschäft“. Oficiálním platidlem se kromě koruny československé stala říšská marka, která měla v přepočtu hodnotu asi deseti našich korun.

V letech 1940 a 1941 bylo ze Slavkova odvedeno mnoho mužů a počalo velké pronásledování lidí, kteří se buď odmítali ztotožnit s nástupem okupantů, nebo byli Židi, nebo Židům jakkoliv pomáhali. Němečtí vojáci byli ubytováni ve slavkovském zámku a ve vile u cukrovaru jejich mladá generace, nazývaná „Hitlerjugend“. V roce 1941, byly ve Slavkově soustředěni Židé, jejich sympatizanti a pomocníci z celého Vyškovska a následujícího roku transportováni do koncentračního tábora v Terezíně. Ve školách byla zavedena jakožto povinný a jediný jazyk němčina, české knihy ničeny.

Po atentátu na říšského protektora Reinharda Hendricha pronásledování českého lidu ještě více zesílilo, což se nevyhnulo ani Slavkovu. Přes to všechno vznikaly skupiny takzvaných neviditelných bojovníků, kteří organizovali kulturní život, s protiněmeckým zaměřením, vydávali různé letáky apod. Byli to zapřísáhlí antifašisté většinou působící v komunistické straně.³⁷

Do kin se lidé příliš nehrnuli, protože se zde nemohly vysílat klasické filmy, ale otěže převzala německá propaganda a také zpravodajství z front. Na jaře roku 1945 se boje dostaly až na Moravu. Historikové a především slavkovští kronikáři celou situaci ve městě popsali následovně: „*Bitva o Slavkov začala! V pondělí 23. dubna večer zastavila se*

---

³⁶ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 88, 89.

³⁷ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 91.

fronta před historickým Prateckým kopcem. V úterý 24. dubna ovládli Rusové německé posice u Mohyly míru, klín jejich se téhož dne protáhl přes státní olomouckou silnici až Pozořicům a Jezerům. Německá uzávěra, opírající se jižním koncem o Chřiby někde u Bošovic a severním o Pratec padla a tak bylo současně rozhodnuto o osudu Slavkova u Brna. Ve středu 25. dubna se fronta posunula na Koberčice, Vážany, Křenovice, Holubice a stanula na hranicích města. Kuličky hvízдалy vysoko nad slavkovskými zahradami, šrapnely znepokojovaly německá kulometná hnízda a palebná postavení v blízkosti státní silnice k Holubicím. Byl to pohnutý okamžik. V noci zaujali Němci pozice na okraji města. Obora plná protitankových děl, pod Oborou děla, v zahradách minomety, u cest a alejí po třech tancích, za nádražím děla, v polích kulometná hnízda. Brzy po půlnoci dne 26. dubna 1945 boj o naše město začal. Až do úsvitu ostřelovali Rusové německé posice na okraji města, v dopoledních hodinách byla palba přenesena do středu města. K poledni se palba všech možných zbraní stupňovala a vyvrcholila okolo 14. hodiny. Celkem padlo v těchto posledních bojích do města na 300 granátů. Slavko byl zahalen dýmem požárů... V 16:15 hodin dosáhli Rusové v Lipách prvních slavkovských domů. Podél okrajů Obory, alejemi i ulicemi města prchají německé čety. Děla z Obory zmizela, minomety ze zahrad zahrnuly kamsi na rousínovskou silnici, oba mosty přes Litavu vyletěly do povětří. Poslední německý tank se u fary dvakrát otočil a zahrnul kolem hospodářské školy k Bučovicím. Je 16:45 hodin, když první sovětsí vojáci přelézají ze zámeckého parku na slavkovské náměstí a střílejí na pchající Němce. Také v aleji jsou již Rusové. Mezi čtvrtou a pátou hodinou prošla Slavkovem podruhé ve světových dějinách válka. Nadšení začíná. Lidé křičí vojínům Rudé armády na pozdrav...“³⁸

Druhá světová válka, jak známo, skončila 9. května 1945 a do té doby na Slavkov spadlo ještě jedno ruské letadlo.³⁹

1.12. Poválečná léta

Stejně jako ve zbytku republiky, tak i ve Slavkově u Brna byl zbudován „lidově demokratický“ režim. Zezačátku se ve vládě objevovaly jen čtyři strany, z kterých za pár let zbyly pouze dvě levicově orientované – Komunistická strana Československa a Československá sociální demokracie. Nikdo je sice nevolil, ale lidem to zprvu nikterak

---

³⁸ Kronika města Slavkova. Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna.

³⁹ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 92.

nevadilo, jelikož společnost byla po událostech 2. světové války nakloněna tomuto směru, což se však postupem let, především v řadách studentstva, výrazně změnilo.

Po válce se opět dařilo divadlu a v roce 1947 sehráli ochotníci ve Slavkově Tylova Strakonického dudáka. Začátkem padesátých let se ale komunistům divadelní tvorba přestávala čím dál více zamlouvat, zdála se nebezpečná a neustálými opatřeními a novými zákony omezovala herce. Z několika divadelních spolků se staly dva a i ty se pak musely připojit ke stále více se rozmáhajícím, továrním divadelním uskupením, které však mohly hrát jen to, co režim přikázal. To samé v podstatě potkalo hudebníky. Ti sice rozšířili svou působnost ze dvou spolků na další dětský a ženský a nutno podotknout, že oba slavily úspěchy na nejrůznějších soutěžích, ale ani zpívat se nesmělo vše.⁴⁰

Největších změn se dočkalo hospodářství, především zemědělství. Soukromým rolníkům byla násilně zabavena jejich půda, komu ne hned, tak tomu stejně pod obrovským nátlakem později. Združstevňováním zemědělské půdy a statků vznikala Jednotná zemědělská družstva, známá pod zkratkou JZD. To slavkovské vzniklo v roce 1950 a zprvu vlastnilo asi 600 ha půdy, ve Slavkově a okolí vysázelo velké množství vinic. V té době vznikl i velký Semenářský státní statek Slavkov s názvem Oseva. Centralizace se dočkala také průmyslová výroba ve Slavkově, která prakticky pohltila všechny dosavadní živnostníky. Krom cukrovaru, který zde dlouhodobě fungoval, a firmy na výrobu umělých střev Cutisin můžeme sledovat vznik nových velkých firem, jakými byly a některé dodnes jsou například Destila, Agrochemický podnik, MEZ, Dřevodílo a další. Zvyšoval se i počet obyvatel a rostla nová sídliště a domy.⁴¹

V roce 1960 bylo Československo vyhlášeno socialistickým státem a změny se nevyhnuly ani Slavkovu. Ve městě byl zrušen národní výbor a přemístěn do Vyškova, což s sebou neslo nemalé problémy, jak ekonomické, tak ve školství a jiných sférách. V šedesátých letech dvacátého století komunisté ve Slavkově změnili též Napoleonské muzeum na Okresní vlastivědné muzeum, jelikož se neztotožnili s počínáním Napoleona a především byla pro ně Francie, jakožto západní stát, značně nepohodlná. Po válce byl znárodněn dokonce i slavkovský zámek a pod správu Historického muzea byl předán až v osmdesátých letech. Počátkem roku 1968 se Slavkov u Brna dočkal nového, většího kulturního domu.

---

⁴⁰ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 94, 95.

⁴¹ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 139, 142.

V přelomovém roce 1968 se Slavkovem prohnala okupační vojska rovnou ze dvou stran – od Žarošic a od Bučovic, aby směřovala kolem Špitálky směrem na Brno, doprovázena vrtulníkem. Ve Slavkově krom obrovské zácpy žádné větší škody nenapáchala. Lidé vycházeli ven s transparenty, na zdech se objevovaly nápisy, aby se vojáci vrátili zpět do své vlasti a některé dokonce i v ruštině. Ve společnosti zavládla obrovská nenávisť k Sovětskému svazu a komunismu vůbec. V deváté třídě se žáci odmítali učit ruštinu, která byla od roku 1947 na našich školách povinná.⁴² O rok později již žilo město svým poklidným životem, podařilo se rozšířit některé místní firmy a také postavit část kanalizace a opravit téměř 13km silnic. Ani v následujících letech však Slavkov ze své snahy o zvelebování nic neztratil, ba naopak. Během sedmdesátých a osmdesátých let minulého století se postavilo na 150 bytových jednotek. Počet obyvatel přesáhl 5000 a započala výstavba koupaliště, opravena byla školní budova i hřbitov. Zajímavá byla i historie Junáka, který se těšil v této době velké oblibě a měl velkou členskou základnu. Toho si nemohlo nevšimnout komunistické vedení města a nabídlo Junáku, aby se stal součástí Pionýra. Většina rodičů to však odmítla a vedoucí orgány si na členy Junáka, respektive jejich rodiče, posvítily a nakonec činnost této organizace zrušila.⁴³

1.13. Sametová revoluce a polistopadové období po současnost

Na sklonku roku 1989 se stalo mnoho změn. Vše začal zásah policistů proti studentům dne 17. listopadu, kteří oslavovali Den studentstva. Tento akt přerostl v obří vlnu protisystémových demonstrací. I ve Slavkově se lidé pochopitelně zastávali studentů a vyjadřovali jim sympatie. 27. 11. 1989 se pak občané Slavkova připojili ke generální stávce. Komunistický režim padl a v následujícím roce už probíhá celá řada voleb. Ať už do parlamentu, nebo komunálních. Ve Slavkově u Brna je o volby velký zájem, ostatně stejně jako v celé republice. V našem městě se účasti na prvních volbách pohybovaly mezi osmdesáti až devadesáti procenty. Téhož roku je Václav Havel zvolen prezidentem a dokonce přijíždí i do Slavkova v doprovodu dalších vysokých politiků – Václava Klause, Petra Pitharta, Vladimíra Mečiara, Antonína Budiše, Pavla Rychetského aj. Občanům se však neukázali, nýbrž jeli na slavkovský zámek jednat o rozdělení Československé republiky. Z tohoto jednání vzešla tzv. Slavkovská deklarace.

---

⁴² Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna str. 101, 102.

⁴³ Pernes J. Slavkov u Brna. Praha 1987, str. 142, 144, 145.

V tom samém roce došlo k osamostatnění obcí Vážany nad Litavou a Kobeřice, které do té doby byly pod správou Slavkova u Brna.⁴⁴ Prvním demokraticky zvoleným slavkovským starostou se stal Ladislav Žatecký. Ten však svou funkci dlouho nezastával, jelikož byl terčem nenávistných a výhružných dopisů. Jeho nástupcem se stal JUDr. Miloslav Hronek. Důležitou osobou politického života ve městě byl PhDr. Jiří Pernes a v komunální politice se již začíná objevovat i jméno Mgr. Bohuslava Sobotky, který to ve své politické kariéře dotáhnul až na post premiéra České republiky. Slavkov u Brna měl v té době necelých 6200 obyvatel.⁴⁵

V devadesátých letech se Slavkov dočkal nového silničního obchvatu, jenž značně ulevil silnicí dopravě ve městě. Staví se nové domy a město se úspěšně rozrůstá.⁴⁶ Budují se nové firmy a město postupně roste a žije si svým poklidným životem. Vznikají všemožné hudební skupiny a v zámeckém parku se pořádají koncerty věhlasných kapel, jakožto i festivaly. Funguje zde TJ Sokol Slavkov u Brna, který zaštiťuje sportovní dění ve městě. Obnoven byl i pivovar a lihovar. Každoročně se zde konají vzpomínkové akce na bitvu tří císařů. V současné době žije ve Slavkově u Brna cca 6600 obyvatel. Město spadá do okresu Vyškov a je druhým největším městem tohoto okresu. Současným starostou je Bc. Michal Boudný. Podle mého názoru je Slavkov u Brna město, sice malé, avšak svou bohatou historií naprosto jedinečné! Má v podstatě vše, co člověk k životu potřebuje a přitom zde není přítomen hluk velkoměsta. Navíc nabízí v celé řadě možností útočiště pro obyvatele okolních obcí.⁴⁷

Lze konstatovat, že Slavkov jako město nemá o historické zajímavé a důležité události nouzi. Odehrálo se zde spousty historicky důležitých momentů, které měli a dodnes mají na chod města vliv. Nyní se však posuneme k dominantní části práce a to právě k historii školství ve Slavkově, jako takovému než ve Slavkově vzniká daná škola Komenského. Nadcházející část shrnuje, co vše předcházelo vzniku dané školy Komenského, kdy se ve Slavkově objevují první zmínky o vzdělávání a podobně.

---

⁴⁴ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 186, 187.

⁴⁵ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 194, 195.

⁴⁶ Pernes J., Sáček K., Kropáčková L. Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007, str. 240.

⁴⁷ Wikipedia [online]. 13. 1. 2019 [7. 4. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Slavkov_u_Brna

2 HISTORIE ELEMENTÁRNÍHO ŠKOLSTVÍ VE SLAVKOVĚ PŘED VZNIKEM ZŠ KOMENSKÉHO SLAVKOV U BRNA

2.1 Historie školství na našem území

Je jisté, že školy, jaké známe dnes, naši dávní předkové nezažili ani z poloviny. A však to neznamená, že se lidé dříve nevzdělávali nebo o vzdělání neměli zájem. První zmínky o vzdělávání sahají až do středověku, kde se bohužel dostávalo pouze lidem urozeným a panovníkům a i těm ne tolik, jako je tomu dnes.

Podobnou formu a vzhled vzdělávání jaké známe dnes, dalo až křesťanství. Které ve svých prvních školách shromažďuje všechny, kdo se chce stát dobrými křesťany bez ohledu na to, jestli byl člověk chudý, bohatý, vznešený či prostý, svobodný nebo otrok. Z počátku se na křesťanských školách učilo pouze náboženství. Tento výběr však nebyl omezen na dlouho a už ve druhém století, bylo vzdělání na těchto školách obohaceno i o psaní, čtení.

Tento postup byl pak ale přerušeno díky stěhování národů a vzdělání bylo omezeno opět pouze pro mocné a vznešené. Při panských dvorech vznikaly školy, ale nebylo to pravidlem. V tomto období se co se vzdělání týče, velmi polevilo a lidé o vzdělání nejevili nějak velký zájem.⁴⁸

V dějinách je sice známo, že v těchto dobách, byl velký rozkvět universit, latinských škol při klášterech a podobně. Ale co se základního vzdělání týče, tam to moc promyšlené nebylo a málokomu se dostalo možnosti se vzdělávat.

Velký rozmach zájmu o vzdělání vzrostl až ve 13. a 14. století, kdy byl značný rozvoj měst. Lid živilo v té době zemědělství, ale vedle zemědělství vznikaly řemeslnické a obchodnické posty. Pro tuto činnost musel být člověk znalý v čtení, psaní a počítání.

---

⁴⁸ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 5.

V tomto období jsou již písemné zmínky a útržky informací o vzdělávání ve Slavkově známy. Ve městě v těchto dobách začaly vznikat školy farní. O školách farních však nejsou žádné bližší zmínky dochovány, kvůli husitským nemilosrdným postupům.

Školy farní se postupem času měnily ve školy měšťanské. Ale jejich vznik a založení nebylo tak jednoduché. V některých městech bylo možné zřídit městskou školu pouze úmluvou s farářem nebo jiným významným jedincem pro obec, jinde se vedly dlouhé boje, papírování a soudy, aby škola mohla vůbec vzniknout. V této době se vedlo, kvůli složitému zřizování škol, školám soukromým, které zakládali lidé s universitním vzděláním. Kvůli nedostatečné prověrce bylo této činnosti velmi brzo zneužíváno a takovou soukromou školu si mohl založit kdekdo bez ohledů na předchozí vzdělání a znalosti. Proto v roce 1412 bylo ve Vyškově zakázáno zřizování měšťanských škol vůbec.⁴⁹

2.2 Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna

Měšťanské školy byly často stavěny poblíž kostelů a nebylo výjimkou, když stála škola přímo na hřbitově. Jinak tomu nebylo ani ve Slavkově, kde děti navštěvovaly školu u kostela sv. Jakuba na ulici Stanovského, kde poblíž stál i místní hřbitov. Ve Slavkovských školách nejčastěji vyučovali kněží, kteří přiléhali k místní farnosti.⁵⁰

Během třicetileté války a po ní došlo k velkému úpadku školství na celém území českých zemí. Mnohé školy upadly v zapomnění a s nimi i učitelé. Slavkov měl v tomto období velké štěstí a školství se zde aspoň zčásti zachovalo. Zachovalo, ale také to nebylo žádnou výhrou. V těchto časech stále nebylo škol a učitelů považováno. Učitelé měli velmi nízké platy a mezi obyvateli osad patřili k velmi chudým, čemuž odpovídalo i jejich skromné bydlení. I škola nebyla podle našich dnešních představ. Často to byly pouze malé nízké místnůstky, kde s dětmi přebýval i dobytek. Ve třídách byly děti různého věku, které si do školy chodily spíše na vyplnění volného času. Učení představovalo pobíhání po třídě, nesmyslné odříkávání básniček, a pokud se chtělo dítě naučit počítat, museli rodiče připlácet velké peníze. I přes snahu tehdejšího pána ze Slavkova Maxe Oldřicha Kounice, který chtěl pro školu dobrého učitele až z Mikulova, byly jeho žádosti odmítnuty a škola se neposouvala k lepšímu.

---

⁴⁹ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 6.

⁵⁰ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 7.

Až v 18. století, kdy se do školství vložil stát, se školám začalo blýskat na lepší časy. Začaly vznikat školní řády, školy se začaly spravovat, dochází k prvním tiskům učebnic. Vznikají zákony o tom, že při každé farnosti musí vznikat školy triviální, kde se děti učí číst, psát a počítat. Dále každá škola musí být alespoň o jedné místnosti, která bude sloužit pouze pro vzdělávání žáků a ne pro jiné účely. Bylo ubráno i na tělesných trestech a požadováno, aby byly tresty zmírněny. Naopak se podporovala motivace žáků, pochvala a jiné pozitivní prostředky. Vzniká povinná školní docházka to od šesti let jak pro dívky, tak pro chlapce. Učitel mohl být jen ten, kdo měl dostatečné vzdělání, které musel doložit určitým dokumentem nebo prokázat dodatečnou zkouškou, aby mohl učit. Toto období se nazývá osvícenský absolutismus.

Narizení státu se do Slavkova dostalo již v roce 1781, kde začalo být hned plněno. Třída, kde se žáci učili, byla rozšířena a vybavena, tak aby vyučování mohlo být plnohodnotné. Vzniká i odloučené pracoviště slavkovské školy v nedaleké vesnici zvané Němčany.

Nejvíce zmínek o slavkovské škole lze dohledat až v polovině 19. století a to od roku 1834. Škola nesla tehdejší název „Slavkovská farní triviální škola“. Ta sídlila v budově dnešního městského úřadu a nebyla jen školou, ale budovou, kde měl byt pan učitel a také jeho pomocník. Škola měla dvě třídy, ve kterých se vyučovalo. Stejně jako dnes ji zřizovalo město Slavkov u Brna, ale pomoci se také dostávalo od zdejšího panství. Od roku 1834 do roku 1850, měla Slavkovská farní triviální škola přidělenou i školu v Němčanech a Hodějicích. Po roce 1850 byly tyto školy však odděleny a osamoceny.⁵¹

Do školy chodily děti různého věku. Nebylo tomu tak jako v dnešní době, kdy žáci začínají školní docházku v šesti letech. Dříve rodiče dávali děti do školy, jak se jim zachtělo a tehdy, kdy uznali, že je čas na to, aby se dítě vzdělávalo. Proto je dohledatelné, že například věková kategorie dětí v první třídě byla od šesti let do osmi a tak dále, ale takových případů je málo. Ve většině případů děti začínaly chodit do školy po dosažení 6. roku. Do dalších ročníků se postupovalo na základě postupových zkoušek a svých dovedností. Do školy se děti chodily vzdělávat do 12 let. Také nebylo zvykem jako dnes, že děti postupovaly do dalších ročníků každý rok ve stejném datu. Přestup dětí záležel na

---

⁵¹ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 10.

množství žactva a přeplněnosti tříd. Je dochováno, že děti postupovaly do dalšího ročníku například na začátku června, jiný rok zase až půlce července.⁵²

Co se týče dokumentace školy slavkovské v 19. století, byla mnohem obsáhlejší, než je tomu dnes, což je zajímavé, když vezmeme v potaz požadavky dnešního školství a množství dokumentací od školních řádů po individuální vzdělávací plány. Psalo se do ručně šitých knih za pomoci inkoustu a brk, tuhle činnost měl obvykle na starost pomocník pana učitele. Knihy byly psány německy i přes to, že se ve školách učilo česky a školu navštěvovaly české děti. Dokonce i česká jména byla psána německy. Zde několik českých jmen z roku 1834 na ukázkou a pro představu: „*Ržeznižek, Bili, Ružitschka, Schimonik, Kudlitschka, Walatschek, Ritschanek, Kutschera, Kotzian, Heytsch, Skotschowsky, Čzutschka, Tschischelsky, Wolscha, Walnitschek, Kotschwitz, Platschek, Schaffaržik, Schebetschek, Spatschil,...*“.⁵³ Takové zapisování českých jmen německy trvalo až do šedesátých let.

V knihách byly také uváděny počty žáků, která nás informují, kolik dětí v určitý rok navštěvovalo Slavkovskou školu farní a její obvod, což jsem už zmiňovala v předešlých odstavcích. Mezi obvod farní školy patřila škola v Hodějicích, Němčanech a dnes přílehlá ulice Špitálská. Tak například v roce 1834 slavkovskou školu a její obvod navštěvovalo 495 dětí. To však neznamenovalo, že všech skoro 500 dětí navštěvovalo školu celoročně a pravidelně. Vždy byla část dětí, která do školy chodila většinou pravidelně, ta byla tedy největší. Pak byly děti, které občas do školy zašly, nejspíš na vyplnění volného času a poslední nejmenší skupinka byla skupina těch, která o školu vlastně ani nezavadila, ale i přes to byly ve školách vedeny, kdyby se jim náhodou zachtělo školu navštívit. Také záleželo na ročním období. V zimě byly školní lavice plné, v létě jsme ve třídě mohli napočítat pouze 5 dětí, to vše záviselo na pracích na polích, kde v letním období probíhaly žně či na statcích, kde samozřejmě bývalo práce přes léto také mnohem více. Jediné štěstí té doby bylo, že zanedbávání školy nebylo tehdy ještě nějak trestáno nebo stíháno.⁵⁴

Když žáci dovršili 12. věku, triviální škola pro ně končila. Ale úplné vzdělání však ne. Děti měly možnost nastoupit to takzvané školy nedělní, kde se chodily vzdělávat každou neděli na 2 hodiny a zde opakovaly probranou látku a zdokonalovaly se v ní. Nedělní školu bylo možné navštěvovat do osmnácti let, ale málokdy tomu tak bylo. Děti

---

⁵² Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 16.

⁵³ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 17.

⁵⁴ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 18.

nejčastěji ve škole vydržely do šestnácti let, mezi osmnáctiletými se třeba našel jen jeden žák z 30. Důvodem bylo, že spousta žáků v letech, kdy dovršily 14. věku života, odcházeli do učení a museli rodičům pomáhat s financemi a živobytím.⁵⁵

A čemu se vlastně děti ve slavkovské tehdejší škole učily? Samozřejmě tomu nejzákladnějšímu a nejdůležitějšímu, jako tomu bylo vždy i dnes. Předměty byly tedy rozděleny takto: poznávání písmen, hláskování, slabikování, čtení, krasopis a počítání z hlavy. Tohle učivo bylo probíráno pořád dokola během roku, kvůli neustálému přibývání nových žáků do tříd. Na školách se pro učení čtení používaly už slabikáře, které byly psané ručně a často byly nakloněny mravním nebo náboženským tématům. Zde jsou některé názvy vybraných kapitol: „*O všemohoucnosti boží, O boží dobrotě, Miluj svého bližního, Bud' snášenlivý, O zlém Bedřichovi a zbožném Pavlovi*“ atd.⁵⁶ Pokud se podíváme na matematiku tehdejšího charakteru, byla podle dnešní matematiky, jako ji známe velmi prakticky založena. Děti se učily hlavně počítat měnu a orientovat se v penězích.

V pozdějších ročnících nedocházelo k velké změně, jen učiva přibývalo a děti se ve všech směrech zdokonalovaly. Žáci se stále učili tehdejší podobě čtení, psaní a počítání. Jako my dnes známe další předměty např. dějepis, přírodopis, vlastivědu, občanskou nauku, výtvarnou výchovu, tělesnou výchovu, dříve nebylo náplní vzdělávání vůbec.⁵⁷

Avšak kterému předmětu se učilo velmi často, ale mimo vyučování byla hudební výchova, do které patřil převážně zpěv, ale i hra na hudební nástroj. Této výchově učil pan učitel vždy mimo vyučovací hodiny. Sám si vybíral nadané žáky, které učil, jak jsem již zmiňovala zpěvu a hře na hudební nástroj. Všechny dovednosti, které se žáci v hudební výchově naučili, využili později v kostelním sboru, který byl pro každou farnost nedílnou součástí. Celkově ve školství v 19. století bylo velmi důležité, aby měl učitel nadání hlavně ve zpěvu a hře na nástroj, bylo to jakousi doménou tehdejší doby. Proto se nejčastěji vzpomíná na učitele v tomto směru, jako například na pana učitele Jana Stránského, jenž ve slavkovské škole působil skoro 50 let.

Jelikož tehdejší škola nebyla nějak náročná, zvlášť pro žáky, kteří školu navštěvovali poměrně často, měly děti spousta volného času, který samozřejmě plně využívaly, avšak v trošku jiném směru než jsme zvyklí dnes. Dnes si mladí nedokážou představit volnou chvíli bez mobilního telefonu a často se zabavit i jiným způsobem a

---

⁵⁵ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 19.

⁵⁶ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 20.

⁵⁷ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 20, 21.

hlavně sami. Dnes je obrovské množství volnočasových zařízení a aktivit nejen pro nejmladší. V minulosti však děti takové možnosti neměly, ale podle záznamů jim taková příležitost ani nechyběla. Dříve lidé měli k domu i velké pozemky, na kterých si pěstovali vše, co bylo k životu zapotřebí. Rodiče plně využívali své ratolesti na pomoc právě na polích a statcích. Pokud však nebyla práce, děti se zabavovaly samy. Mezi oblíbené hry chlapců patřila hra na vojáky a mezi dívky zase péče o domácnost nebo hry podobné prodeji na tržnici a jiné hry tomu blízké.⁵⁸

2.3 Nové pojetí vzdělávání ve Slavkově u Brna

Vzhledem k tomu, že v polovině 19. století i dříve, byla škola povznesena na jakousi vyšší příčku, než tomu bylo doposud a lidé chtěli, aby tomu tak bylo i nadále, začínala vznikat ucelená literatura potřebná právě pro dobré vzdělání. Ve Slavkově u Brna vzniká v roce 1849 první knihovna. Tehdejší knihovna však nebyla, jako ji známe dnes. Ani množství knih zde nebylo tak rozsáhlé a rozmanité, jako je tomu dnes, ale na tehdejší poměry a počet obyvatel ve Slavkově byl výběr průměrný. Knihovna při vzniku vlastnila přes šedesát knih a většinu z nich v českém jazyce. Co je zajímavé a stojí za zmínku, ve Slavkově vzniká knihovna se školní literaturou, ještě dříve, než tohle nařízení podala školská rada. Ta má oficiální nařízení až v roce 1872, kdy je povinnost mít při každé škole knihovnu, jako nezbytnou pomůcku pro žáky a učitele. Knihovna, jak už jsem zmiňovala, vlastnila převážně české knihy, německé se vyskytovaly velmi zřídka, což je vzhledem k době velmi zajímavé. A však běžný občan by v knihovně našel jen velmi těžko knihu, které by jej mohla zajímat. Ve školních knihovnách byly převážně knihy školní a různé učitelské spisy.⁵⁹

Časy se měnily a tak i zákony a zvyklosti tehdejší doby. Lidé se chtěli více a více vzdělávat. Už nebylo všem jedno, že neumí číst, počítat či psát, protože už tehdy se bez těchto znalostí málokdy obešli. V druhé polovině 19. Století roku 1869 byla zavedena povinná školní docházka od 6 do 14 let, což se postupně dotklo všech českých měst a všech zemí tehdejšího Rakouska-Uherska. Místo farních, triviálních a hlavních byly uvedeny školy obecné a měšťanské, které měli na starost tzv. „školdozorci“. Ve Slavkově však vzniká tento typ nových škol a lidé se začínají řídit novými zákony až roku 1874. A to z důvodů velmi přirozených. „*Byla to doba pasivního odporu Čechů proti vídeňské říšské*

---

⁵⁸ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 22.

⁵⁹ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 29.

*radě, kdy odmítali zákony a vedení států.*⁶⁰ První školy nového typu a to právě školy měšťanské, začaly na Moravě zakládat Němci, kteří v novém zákoně viděli výhody. I přes to, že si lidé ze Slavkova na nové zákony postupně zvykli, zůstávala v nich zatrpkllost. Nové zákony sice bylo možné upravit, ale městu nebyla ponechána taková volnost, jako tomu bylo dříve.⁶¹

2.4 Jak šel čas

Ve Slavkově byla dosud pouze škola čtyřtřídní hlavní, která vznikla v roce 1859. Občané Slavkova byli na svoji školu velmi hrdí, proto také nechali vystavět novou budovu, kde žáci docházeli do školy. Vážili si zde, jak jsem již zmiňovala učitelů. Těm dobře platili, bylo jim obstaráno bydlení, jídlo a hlavně lidé rádi do školy své děti posílali. Velkým přínosem pro občany a jejich děti byly opakovací hodiny, které se konaly nejčastěji o víkendu a to v neděli a učily děti předmětům nižší reálky, protože dříve to měli učitelé povolené. Díky opakovacím hodinám, bylo možné posílat do škol i děti starší čtrnácti let, což nový zákon neumožňoval a také zakazoval učitelům předměty nižší reálky vyučovat. Zde byl asi největší kámen úrazu a důvod odporu.⁶²

Po domluvě však bylo možné vše a městu v roce 1873 svítla nová naděje. Tehdejší slavkovský starosta zaslechl, že by Slavkovu zemský výbor moravský vyhověl a povolil jim obnovit nižší reálku. Jak už tomu tak bývá, tak radost netrvala příliš dlouho. Vše by vyšlo příliš nákladně a vzhledem k tomu, že již bylo umožněno navštěvovat školu všem vrstvám a slavkovští občané nepatřili k nejbohatším, byla tato žádost co nejrychleji „zametena pod koberec“. Nakonec v roce 1874, bylo Slavkovu povoleno zřídit školu českou měšťanskou pro chlapce. Podle názvu je však jasné, že vzdělávání se jednalo pouze chlapců a dívek nikoli. Ta ve Slavkově trvala několik dalších let. Škola byla rozšiřována a zase opět zužována, vždy záleželo na počtu dětí a zájmu o školu.⁶³

Na slavkovskou školu se však v letech 1875 vznesl černý mrak i přes to, že si Slavkov vybojoval udržení zdejší školy. Školu navštěvovalo méně a méně dětí. Zanedbávali školní docházku. Byli tehdy i tázáni rodiče proč je tomu tak a neposílají své děti do škol. Nejčastější odpovědí byla, že rodiče často nemají finance na to, aby platili

---

⁶⁰ Severa, Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 33.

⁶¹ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 33.

⁶² Kronika farní (hlavní) školy Slavkov u Brna 1831 – 1881. Slavkov u Brna 1881, nestránkováno.

⁶³ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 34.

školné pro své ratolesti, a není pro ně výhodné posílat děti stále do stejné třídy společně. Své také přineslo zřízení povinné školní docházky do čtrnácti let. Mezi časté důvody patřilo, že nemá kdo hlídat své mladší sourozence po dobu, co jsou rodiče v práci, proto město žádalo o zřízení hlídání dětí po dobu školní docházky a také bylo stále usilováno o znovuoobnovení opakovacích hodin. A to právě proto, aby se děti mohly v docházce prostřídat a vždy se našel někdo, kdo mladší sourozence v době nepřítomnosti pohlídá. Byla to těžká doba, která většině obyvatel nevyhovovala.⁶⁴

Škola a město se snažili najít několik způsobů, jak docházku zlepšit, ale marně. Roku 1879 krátili školní docházku pro třináctileté a čtrnáctileté, ale docházka se i přes toto opatření nezlepšila. Kvůli stále stejně špatnému stavu byl Slavkovu roku 1881 zaslán od zemské školské rady v Brně, že by slavkovské škole prospělo, kdyby ji zúžili kvůli nízkému stavu žáků pouze na šestitřídní školu. Což se jak občanům, tak učitelům nelíbilo. Neustále psali žádosti o upravení zákonů a hlavně o jejich zmírnění, ale marně, nikdy se jim nedostalo ani žádné odpovědi. Ve Slavkově byla již od roku 1861 škola samostatná hlavní a nikdo z občanů ani učitelského sboru ji nechtěl stavět na úroveň spousty jiných vesnických škol, protože právě slavkovská škola patřila mezi první hlavní školy na území Moravy.⁶⁵

Nejvíce zla však potom přinesla petice nějakého spolku z Brna. Ta útočila na nové zákony a stěžovala si na školní docházku dětí do 14let. Lidem se nelíbilo, že své děti musí tak dlouho žít a žádali o zkrácení školní docházky na 12 let. Ani petice nepřinesla úlevu pro občany a své děti i přes to do škol neposílali. Tyto poměry trvaly až do roku 1883, kdy byl na zemskou školskou radu zaslán velmi dlouhý a výstižný dopis. V dopise se učitelé a rodiče stěžovali na podmínky dané v novém zákoně, na zúžení stavů na škole, na nedostatek učitelů, na podmínky jaké na škole mají oproti například židovské soukromé škole ve Slavkově a hlavně si stěžovali na nařízení, které se týkalo odebrání škole stavu měšťanské hlavní. Na odpověď ze školské rady čekali slavkovští celý rok. Jejich čekání se však vyplatilo a rada Slavkovu udělila výjimku, tím pádem nebyla škola nucena zužovat své stavy. Bylo tedy vyhověno zavedením novely o úpravě školní docházky starším dětem. Dětem třináctiletým a čtrnáctiletým byla školní docházka poněkud zkrácena a byly jim zavedeny velké úlevy. A díky této novele bylo umožněno škole otevírat i pro nižší stavy nové a vyšší třídy.

---

⁶⁴ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 35.

⁶⁵ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 36.

Po roce 1883 a zavedení další novely, rozšířením tříd ve škole přibýlo i několik nových posil v učitelském sboru. Už tomu nebylo jako dříve, kdy škola měla pouze jednoho učitele a k němu pomocníky. Škola se postupem času více a více podobala té dnešní. Mělo o ni zájem spousta dětí a rodin, proto bylo nezbytným krokem nabírat nové učitele. I tohle se však neobešlo bez problémů. Učitelů bylo málo a vzhledem k tomu, že jsme v době Rakouska-Uherska, na českém území žil nespočet německy mluvících občanů, tedy i učitelů. Rodičům dětí se často nelíbilo, že je na škole vyučováno pro nedostatek učitelů německy. Ne všechny děti plně rozuměly, ale i učitelé často nezvládli český pozdrav a to často vedlo k tomu, že učitelé ze slavkovské školy odcházeli zpět na území, kde se domluvili svým rodným jazykem.⁶⁶

Co však bylo stále jinak, než je tomu dnes, byly například prázdniny a nástup dětí do školy. Podíváme se tedy na tentýž rok jako v předešlém odstavci a to na rok 1883. Školní rok tehdy sice také začínal 1. zářím, ale končil až 15. červencem. Teprve až na začátku 20. století byl upraven začátek a konec školního roku a to na 15. září a 15. července. Do té doby však měly děti na školách mnohem kratší prázdniny, než jsme zvyklí dnes. Také zakončení každého školního roku se patrně odlišovalo. Každý školní rok byl zakončen pro žáky postupovou zkouškou do dalšího ročníku. Dále výlety do místní aleje nebo výstavkou prací dětí za celý školní rok. Žáci, kteří patřili mezi výjimečné a šikovné byli oceňováni například nějakou pěknou knížkou nebo jinou pozorností od školy.

Mezi další zajímavost tehdejší doby, bylo vzdělávání dívek, které dívkám končilo obecnou školou. Na vzdělávání dívek se tehdy tolik nedbalo a nepřipadalo v úvahu, aby bylo to jejich upřednostňováno, před vzdělávání chlapců. Takovému postavení se však město Slavkov nepřiklánělo, chtělo pro dívky další vzdělání. To se ve Slavkově začalo provozovat až po roce 1883, kdy bylo dívkám umožněno vzdělání po vystoupení ze školy obecné, na škole soukromé, která nesla název „Soukromá obecná třířídni česká škola dívčí s právem veřejnosti v klášteře školských sester „de Notre Dame“. Nebylo však pravidlem, že dívky po ukončení školy obecné, klášterní školu navštěvovaly, škola nebyla příliš žádána z důvodů, že byla soukromá.

Dívky zpravidla končily svoji docházku již v 5. třídě na obecné škole a do té doby mezi nejdůležitější předměty patřily nejčastěji ty rukodělné. U dívčích tříd nebylo možné od 4. třídy, aby je vyučoval učitel jakožto muž. Dívčí sbory proto vedly pouze ženy. První

---

⁶⁶ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1974 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 37, 38.

učitelkou na slavkovské měšťanské škole byla Alžběta Karafiánová, po ní Karla Krčmářová. V letech 1892, 1893, 1894 bylo však dívkám staršího věku umožněno další vzdělávání dva dny v týdnu a to v pondělí a ve čtvrtek po dvou hodinách. Záznamy nám nepředstavují přesný obsah osnov, ale podle všeho se jednalo o navýšení vzdělání dívek v náboženství, ženských ručních pracích a v kreslení.⁶⁷

První popud pro zřízení měšťanské školy dívčí dala rada již roku 1896. Téhož roku však škola zřízena nebyla, protože nastaly neshody mezi radou Slavkova, občany a radou zemskou školní. Pro nedostatečnou kapacitu budovy, kde sídlila chlapecká škola, bylo zapotřebí nových prostor pro školu dívčí. Město nabídlo i nové vystavění budovy, kde by mohla probíhat výuka dívek, to však zamítla školská zemská rada. Nelíbilo se jim, že by byla dívčí škola stavěna před školu chlapeckou a tím pádem by mohla působit důležitěji. Návrh byl tedy zamítnut.

To však Slavkovu neubralo na naději a další pokus zaslali již roku 1904. Cesta žádosti až na zemský výbor trvala před dva roky a stejně se nedočkala pozitivní odezvy, proto se město rozhodlo otevřít měšťanskou školu dívčí na své náklady a tedy soukromou bez práva veřejnosti. Učinilo tak roku 1905, kdy byla otevřena 1. třída dívčí měšťanky. Díky zájmu veřejnosti a rodin byl počet přijatých dívek velmi vysoký. První rok nastoupilo 30 žákyň a další rok dokonce 48. Díky zájmu veřejnosti se následující rok stala škola školou veřejnou. Dívčí škola spravovala 3 třídy. 1. a 2. třída byla přesunuta do prvního poschodí budovy dnešní pošty a 3. třída sídlila již na stejné budově, jako chlapci. Budova, o které je již řeč, je budova dnešní základní školy Komenského.⁶⁸

Dívky byly vzdělávány v různých předmětech avšak rozdílných než chlapci. Po vzniku dívčí školy bylo vyučováno například zpěvu, náboženství, rukodělným pracím. Učování zde vedl i tehdejší pan ředitel a to Emanuel Hájek dále pan učitel Leopold Kratochvíl, František Krchňák a co se týče ženského učitelského sboru, působila zde Karla Krčmářová, Julie Jelínková a Marie Průšová.

Do roku 1913 bylo slavkovské školství bez ohledu nad typem školy pod jedním vedením a to pod vedením pana ředitele Petra Tichavského. Téhož roku však byla škola rozdělena na školu dívčí obecnou a měšťanskou, kde byl panem ředitelem stále Petr Tichavský a školu chlapeckou obecnou a měšťanskou, kde se vedení ujal pan ředitel

---

⁶⁷ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 38.

⁶⁸ Kronika měšťanské školy Slavkov u Brna 1861 – 1915. Slavkov u Brna 1915, nestránkováno.

Ludvík Fiala. K rozdělení škol došlo kvůli množství náležitostí, které k vedení školy připadalo. Děti na škole přibývalo, tím pádem i starostí, proto bylo nutné, aby byly školy rozděleny. Škola byla rozdělena na dvě křídla. Křídlo jižní náleželo škole chlapecké a křídlo západní škole dívčí. Společně využívaly tyto dvě školy tělocvičnu, školní dvůr, kabinety, knihovny, pomůcky, školní archiv a kreslírny.⁶⁹

Těžkým začátkům však nečelila pouze škola dívčí, ale i škola chlapecká zažívala určité nepřijemnosti. Od roku 1902 do roku 1906, usilovala škola chlapecká o otevření tzv. „školního běhu“, což znamená pokus o otevření 9. třídy. Pokusy a žádosti byly však nadevše marné a ke schválení v těchto letech nedošlo. Škola neměla dostačující prostory pro zřizování dalších ročníků. Budova, která byla postavena roku 1861, praskala doslova ve švech. Školní budova byla střechou, jak škole chlapecké, tak škole dívčí, ale také škole obecné. Vyučování dětí i bez 9. třídy muselo probíhat v kabinetech, tělocvičně nebo také v úplně jiných budovách, které byly škole a žákům poskytnuty na pár hodin týdně.

Bylo tedy naprosto nezbytné rozšířit školu o další budovu. Tento nápad se zrodil, jak jsem již zmiňovala, při žádosti o založení dívčí měšťanské školy, tehdy však ještě přišel vniveč. Naštěstí, když šlo o školu chlapeckou, to se vedla řeč jinak. Již roku 1906 byl položen základní kámen a město postavilo novou účelovou budovu, čímž pomohla a podpořila školství ve městě. Budova byla postavena pro veškeré slavkovské školské dění. Nová škola společně se starou budovou od roku 1906 opatrovala třídy obecné dívčí, třídy měšťanské dívčí, třídy obecné chlapecké, třídy měšťanské obecné a také nově i devátou třídu, jak hochy, tak pro dívky.⁷⁰

---

⁶⁹ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 39.

⁷⁰ Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna 1874 – 1934. Slavkov u Brna 1934, str. 40.

3 HISTORIE ZŠ KOMENSKÉHO OD JEJÍHO VZNIKU DOPOSUD

3.1. Vznik ZŠ Komenského Slavkov u Brna

Z předešlé kapitoly jsme se již mohli dozvědět o počátcích ZŠ Komenského a to především z její druhé části. Mezi počátky ZŠ Komenského můžeme řadit již rok 1906, kdy byl položen základní kámen nové budově a to právě téhle školy. Ale o vzniku nové školy se jednalo, jak již víme mnohem dříve. První myšlenky padaly už, když se zvažovalo o zřízení školy dívčí a tím tedy i o stavbu nové budovy, která byla nezbytná pro vysoký počet žáků. Žáci byli před stavbou vzdělávání ve staré školní budově (číslo popisné 3). Pro nedostatek kapacity školy museli být žáci vyučováni například v prostorách tehdejší vojenské kasárny na náměstí nebo v nemocnici.

Dne 21. dubna 1904 se podařilo obecnímu výboru odhlasovat, aby byla vystavěna nová školní budova naproti kostela, budova dnešní školy a nesoucí tedy jméno ZŠ Komenského. Plány na žádost pana ředitele obecné a měšťanské školy vypracoval architekt z Olomouce pan Václav Wittner. Jeho plány příliš nelichotily městu, kvůli velkým nákladům. Proto vedení města požádalo pana inženýra Vladimíra Fischera, aby plány přepracoval na menší náklad stavební. Pro nižší náklady však bylo jasné, že některá místnosti a požadavky na stavbu, budou muset přijít vniveč. Z plánu byla vyřazena tělocvična se školními koupelnami pro žactvo, většina sklepů a byt pro pana školníka, ten byl přidělen až po stavbě budovy jakožto jedna z volných tříd na škole.

Dne 18. července 1906 byl položen základní kámen a se stavbou nové školní budovy byl pověřen pan Antoním Muller.⁷¹

Stavba školy netrvala dlouho a již 16. 9. 1907 zahájily děti školní rok již v nové školní budově. Během školního roku byly však vykonávány dokončovací práce a úpravy.⁷² Rok na to byla budova vysvěcena kroměřížským proboštem panem Antonínem Stojarem,

---

⁷¹ Kronika měšťanské školy Slavkov u Brna 1861 – 1915. Slavkov u Brna 1915, nestránkováno.

⁷² Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007.

zemským a říšským poslancem, který byl pověřen hlavním projevem. Slavnostní otevření školy bylo dne 13. září roku 1908, kde se byla pozvána velká spousta důležitých lidí. Mezi pozvanými byl například pan František Dejmal, obecní a školní rada, Antonín Vorel, který zastával funkci školního inspektora pro vyškovské hejtmánství. Po důležitých projevech a vysvěcení budovy, měly dívky ze školy na starost provést hosty celou školou a představení jednotlivých učeben a pomocných místností. Pro oživení a pobavení hostů byla sehraána žáky Gogolova hra Revizor.

Novou školní budovu z čelní strany zdobí slavkovský znak a pod ním citát od J.A.Komesnkého, podle kterého nese škola jméno „Přístup, dítě, uč se moudrým býtí“. Citát zdobí školu dodnes. Škola je rozdělena do dvou křídel. V nové školní budově byla umístěna jak dívčí škola obecná a měšťanská, tak škola chlapecká obecná a měšťanská. Školu vedl Petr Tichavský až do roku 1913.⁷³ Téhož roku byla škola rozdělena mezi dva muže pro velké množství žactva a úřednictví a to mezi stávajícího ředitele Tichavského a nového pana ředitele Ludvíka Fialy. Škola byla rozdělena na dvě dle pohlaví a obecnou a měšťanskou školu dívčí a na obecnou a měšťanskou školu chlapeckou. Tichavský si přenechal školu dívčí a Fiala vedl školu chlapeckou, nic se však neměnilo na tom, že oběma školám náležela nová školní budova. Dívčkám náleželo západní křídlo a chlapcům jižní. Dělili se však o společné prostory, mezi které patřila tělocvična, školní dvůr a zahrada, kabinety, tělocvična atd.⁷⁴

Škola byla vytápěná jak každá jiná budova kamny. Netopilo se však příliš. Pouze, když přišly opravdu velké mrazy a tuhá zima, byla kamna roztápěna. Zdrojem vody byla pro školu školní studna, která je po rekonstrukcích využívána dodnes, ale pouze jako voda užitková.

Školy bylo velmi požadováno a byla a dodnes je jakou doménou Slavkova. Byly vedeny pečlivé a rozsáhle kroniky, které však měly striktní předpisy, jak mohly být psané. Proto byly kroniky často kontrolovány inspektory a jinými kontrolami z kraje. Školní kroniky byly psány ručně. Kroniky byly většinou psány řediteli školy a bylo v nich uváděno například počet žactva, jak ze Slavkova, tak z přilehlých obcí, počet učitelů v učitelském sboru, školní úspěchy i neúspěchy, zdraví žactva a učitelského sboru, počet

---

⁷³ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 8

⁷⁴ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 7.

zameškaných hodin, částka utracených a získaných peněz za rok a samozřejmě také celoroční dění na škole což se týkalo různých akcí, výročí, návštěv atd.⁷⁵

3.2. ZŠ Komenského za 1. světové války

Začátek první světové války velmi poznamenával zemi, města, občany, ale také školu. A ne v malém rozměru. Válka zasáhla obě slavkovské školy velkým dílem. Se začátkem první světové války tedy roku 1914 byla zabrána tělocvična školy pro vojenské účely. Tělocvična sloužila vojsku jako nemocnice, pro raněné a nemocné vojáky. Samozřejmě počet raněných narůstal, tím pádem potřebovalo vojsko větší prostory. Po tělocvičně byla škole později zabrána kreslárna a nakonec celá polovina školní budovy. To však nebyl jediný problém války a jejího dopadu na školu. Časem byli do zbraně povoláni bohužel i učitelé vyučující na slavkovských školách. Z toho důvodu musely být třídy dětí přiděleny k jiným třídám. V průběhu válečných let se počet učitelů kvůli rukování do války stále snižoval, proto musely být třídy slučovány.

Mezi další válečné problémy na škole patřila migrace uprchlíků z Tridentska a Bukovy, kteří s sebou měli samozřejmě i své děti. Pro děti uprchlíků musela být tedy otevřena nová třída, kterou mohly navštěvovat. Migrace z různých koutů země a také pobyt na škole nemocných vojáků přineslo i různé nemoci a škůdce, což na školu a žáky nemělo vůbec dobrý vliv. Bylo normální za provozu školy potkávat na chodbách a v učebnách mezi žáky a učiteli například štěnice, které děti odchyťovaly a hubily je v lihu.⁷⁶

I přes to, že první světová válka nemalou částí zasahovala do dění na škole, žáci a učitelé se snažili vojákům a všem co se podíleli na ochraně státu pomáhat, co jen to šlo. Děti během roku sbíraly ve volných chvílích i v průběhu vyučování bylinky, které následně sušily a posílaly vojskům na léčbu nešvarů. Dále měly povinné sbírky a vybrané peníze, šat a dary darovaly také armádě na jejich podporu a podobně.⁷⁷

To však nebylo vše, co znepokojovalo občany Slavkova a jejich potomky. Za války se vše na škole zhoršovalo, Nemocnice pro raněné a nemocné vojáky zabírala již dvě třetiny školy a žáci neměli být kde vzdělávání. Proto byla škola nucena provádět výuku mimo školu a propůjčovat si různé prostory například na úřadě, v klášteře a podobně. Tenhle provoz by se kdekomu nelíbil a také, že lidé svoji nespokojenost kvůli dopadu

---

⁷⁵ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 8.

⁷⁶ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1913 – 1931. Slavkov u Brna 1931, nestránkováno.

⁷⁷ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 7.

války na školu dávali značně najevo. Přestali své děti posílat do školy, ale ne vždy jen kvůli nespokojenosti, ale také kvůli tomu, že byla potřebná pomoc za těžké situace i v domácnosti. Neubývalo na škole jen žáků, ale také čím dál více pedagogů. Většina byla povolávána na výpomoc ve válce jak v boji, tak i na pomoc na berním úřadě. Svoji nespokojenost s chodem vyučování dali občané, obecní výbor a školská rada vědět stížností zaslou na příslušné úřady. Ve stížnosti uvedli protest, proti odebrání pedagogů ze školy pro jiné účely, než mají ve své pedagogické praxi. Veškeré stížnosti však byly zbytečné a nějaké odezvy se město dočkalo až po ukončení války.⁷⁸

3.3. ZŠ Komenského Slavkov u Brna při vzniku Československé republiky

Píše se rok 1918 s přesným datem 28. října. Z kroniky můžeme vyčíst prohlášení psáno červeným inkoustem: „*V důsledcích tohoto státního převratu odstraněny ze škol veškeré znaky bývalého státu rakousko-uherského, zejména obrazy bávaného císaře Karla I., a nahrazeny obrazy presidenta Masaryka. S novou vládou vniknul též do školství nový duch, duch česko-vlastenecký, duch svobodné demokracie.*“⁷⁹ Tento rok byl pro školu velmi těžký a trvalo opravdu celý rok, než se z války vzpamatovala. 30. října roku 1918 zasedá školská rada a shrnuje vše, co se za poslední válečné období napáchalo na škole ve Slavkově. V kronice lze dohledat dodatek z roku 1919, který shrnuje celé válečné období, jednalo se spíše o rozsáhlou zprávu. Ve zprávě jsou uvedeny různé situace a chod školy za války např. informace o tom jak museli učitelé držet noční hlídky ve Slavkově a tím chránit město, rušení českých učebnic, zprávy zde jsou i o špatném stavu školní docházky nebo celkově špatném stavu školy. Ta byla velmi poškozena, kvůli propůjčení prostorům pro vojenskou nemocnici a zamořena různými škůdci. Dle kronik se můžeme i dozvědět válečný a poválečný stav učitelů povoláných do boje. Do války narukovalo ze školy ve Slavkově 12 učitelů, z toho 4 byli v zajetí ruské armády a 3 byli drženi v kárných četách. Zbytek učitelů se po válce navrátilo do svých domovů.⁸⁰

Po válce byla školní budova plně využívána až od roku 1919, kdy se jak škola, tak stát snažil vyrovnat s poválečným stavem. Do školy se během roku vrátili i ztracení a zajatí učitelé. Z ní naopak do důchodu odchází pan ředitel Tichavský a místo něj nastupuje nový

---

⁷⁸ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 7, 8.

⁷⁹ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1913 – 1931. Slavkov u Brna 1931, nestránkováno.

⁸⁰ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1913 – 1931. Slavkov u Brna 1931, nestránkováno.

ředitel Jan Vincent. S postupným srovnáváním se školy v poválečném období, vniká na škole nová knihovna a čítárna, dále je opět obnoven chod povinné výuky. Nově se otevíraly i kurzy v psaní na stroji, těsnopisu a obnoven byl jednorozční běh, což vlastně znamená 9. třída dnešní ZŠ. Dokonce byla nově otevřena pobočka dívčí lidové školy pokračovací. Škole se začínalo opět dařit.⁸¹

Během školního roku 1921/22 pořádala škola svoji první velkou výstavu předmětů z dílny. Mezi vystavované předměty patřily například výkresy, rysy a ruční práce. Výstava měla veliký úspěch i přes to, že ten rok byla velmi krutá zima, která nemálo ohrožovala a znamenala docházku dětí do školy. Rodiče nechtěli své ratolesti v takové zimě do školy posílat, což se týkalo dětí hlavně z přilehlých a spádových vesnic. I přes to výstavu navštívilo více než 1800 lidí a o výstavě byla i zmínka v denním tisku.⁸²

Významným rokem pro školu byl školní rok 1924/25, kdy byla otevřena první mateřská škola ve Slavkově, jak pro dívky, tak pro chlapce.⁸³ Ještě významnější byla však jeden jarní den téhož roku, a to přesně 18. května. V tenhle květnový den totiž Slavkov navštívil sám prezident Československé republiky T.G.Masaryk. Návštěva prezidenta trvala asi půl hodiny, kdy byl uvítán celým městem a žáky slavkovské školy, kteří mávali barevnými praporky a svými hlasitými pozdravy vítali prezidenta. Na jeho památku, byla ve Slavkově o pár roků později vystavěna na náměstí jeho podobizna, která byla bohužel stržena v počátcích druhé světové války.⁸⁴

Téhož roku byla ve škole obnovena školní kuchyně, kde se chodili stravovat jak žáci, tak i učitelé školy. V rozvrzích žáků se objevovaly i nové předměty, mezi které patřila například občanská výchova, domácí nauky a hospodářství. Nově byla otevřena při knihovně i nová čítárna, která byla dostupná ve volných chvílích především žákům.

Škola však nechtěla rozvíjet jen své žáky, ale také ostatní obyvatelé města a učitele. Na škole byly organizovány mimo vyučovací hodiny různé naučené přednášky, besedy, loutkové představení a podobně, na kterých účinkovali především učitelé. Dále škola organizovala různé dobročinné akce, při kterých byly vybírány peníze. Peníze potom poté využívala například při nákupu učebnic pro žáky, při různých exkurzích nebo také pro nákup pomůcek. Ale samozřejmě škola z těchto akcí netěžila jen pro sebe, ale také

---

⁸¹ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 11.

⁸² Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 8.

⁸³ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 11.

⁸⁴ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 9.

podporovala humanitární organizace, mezi které patřil okresní dětský domov a Československý červený kříž. Nebyly však vybírány pouze peníze, ale také nepotřebné oblečení a obuv. Těmito dary škola přispívala nejčastěji chudým rodinám, dětem a především svým potřebným žákům.⁸⁵

Škola také dbala velmi na zdravotní stav žáků a učitelů, jak je vedeno ve školních kronikách. Žáci a učitelé měli k dispozici školního lékaře MUDr. Arthura Gabriela, který pečoval o zdraví žáků a měl na starost potřebná očkování.

Roku 1924 byl upraven školní dvůr, kde bylo vystavěno hřiště, na kterém mohli žáci trávit jak hodiny tělocviku, tak svůj volný čas. Školní dvůr byl také místem, kde se shromažďovala jak dívčí, tak chlapecká škola a mohli zde společně trávit volné chvíle.⁸⁶

Ve dnech oslav 10. výročí vzniku republiky se i ZŠ Komenského nestraničila. Oslavy k výročí se na škole uskutečnily 28. října 1928. Žáci i učitelé den předem celou budovu nazdobili. Nebyl vynechán jediný koutek školy. Byly krásně nazdobeny chodby, dveře, okna, všechny učebny a výzdoby se dočkala například i tělocvična a školní kreslárna, kde se veškerá sláva odehrávala. Večerní oslavy byly zakončeny lampiónovým průvodem, který vedl k památníku Masaryka, jenž se nacházel na náměstí, asi 500 metrů od školy. Po průvodě mělo město Slavkov nachystaný krásný ohňostroj, který oslavy výročí ukončil. Druhý den však měla škola ještě připravenou výstavu, která byla na téma „Jak pracuje dnešní škola“. Výstava měla obrovský úspěch. Navštívilo ji přes 2000 lidí, což bylo rekordní číslo v návštěvnosti školy v jeden jediný den.⁸⁷

Roku 1931 byla škole nově zvolena ředitelkou Anna Čížková. Ta zavedla nové osnovy, podle kterých se hned během školního roku 1930/31 začalo učit. Tento školní rok nebyl důležitý jen díky zvolení nového vedení, ale tentýž rok probíhala na škole opět velká výstava a to výstava Napoleonská. Sbor slavkovských učitelů byl členem spolku pro organizaci výstavy a měl na starosti přípravu a celý průběh akce. Výstava trvala skoro měsíc a svoji návštěvou ji poctil opět prezident Masaryk. Ten na výstavu do Slavkova dorazil 5. července a zanechal zde velkou památku, jak škole, tak samotnému městu a to svůj podpis ve školní kronice.⁸⁸

---

⁸⁵ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 9.

⁸⁶ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1913 – 1931. Slavkov u Brna 1931, nestránkováno.

⁸⁷ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna, 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 13.

⁸⁸ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1913 – 1931. Slavkov u Brna 1931, nestránkováno.

Mezi další důležitou událost v první polovině 20. století, lze zařadit 60. výročí od založení chlapecké školy a 30. výročí od založení školy měšťanské dívčí. Tato velká oslava probíhala jak jinak než na ZŠ Komenského 16. června roku 1934. Na škole bylo živo celý víkend. Oslava byla zahájena pro příznivost počasí na školním dvoře, kde vedli proslov ředitelé obou škol, starosta města Slavkova a spousta dalších hostů. Oslavy prováděly výstavky prací dětí, divadelní představení a jiné další ukázky z žakovské umělecké sbírky. Po prohlídce školy, se oslava odebrala do slavkovské aleje, kde probíhaly různé hry a soutěže pro děti. Zde hosté a účastníci oslav mohli malým peněžním obnosem přispět na různé pomůcky a potřeby do školy.

Roku 1936, dne 13. června, naši školu poctil svou návštěvou pan prezident Beneš, který taky zanechal na památku svůj podpis ve školní kronice. Mezinárodní situace se v těchto letech velmi zhoršovala a stát ohrožovala válka, mezi předměty byla zařazena branná výchova, kde se děti učily, jak jednat v krizových situacích. Branná výchova nebyla jedinou novinkou mezi předměty. Děti se na škole učily i Morseovu abecedu, kvůli školní protiletectvé ochraně. I když jistota války nebyla stoprocentní, škola nechtěla situaci podcenit a i na tyto věci děti důkladně připravit.⁸⁹

3.4. ZŠ Komenského Slavkov u Brna za 2. světové války

Školní rok 1939 nepřinesl škole opět žádné dobré vyhlídky. Na našem území byla v říjnu roku 1939 vyhlášena všeobecná mobilizace a několik slavkovských učitelů bylo povoláno do služby vlasti. Tím se měnil i chod školy. Ta byla díky těmto změnám také například přejmenována a to na hlavní újezdní školu. Děti neměl opět kdo vyučovat a k tomu všemu byla opět část školy zabrána vojskem. To obsadilo celé první poschodí a tělocvičnu, třídy kvůli těmto změnám musely být slučovány, jako tomu bylo již za první světové války.

Později školu zabralo německé vojsko, kvůli kterému nastalo nepravdělné vyučování. Změna potkala také školní knihovnu, ze které byly odebírány knihy a nepohodlné učebnice, které postupně nahrazovaly ty německé nebo byly české učebnice začernovány a přelepovány. Později byla na čas knihovna uzavřena úplně. Učitelé byli povinni se vzdělávat němčině a každoročně konat zvláštní zkoušku z jazyka.

---

⁸⁹ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 11.

S čímž souvisí změny pro vedení školních kronik. V období druhé světové války byly vedeny zvláštní, ne příliš obsáhlé kroniky. Původní kroniky byly odevzdány a zapečetěny a ukládány do bezpečí před válkou. Za války byly psány tzv. kroniky oficiální.

To však nebyly jediné válečné změny, které školu potkaly. Škola musela přijmout nové německé pojmenování a názvy, podstoupila úpravu původních školních razítek apod.

Co se týče ředitelování na obou školách, bylo také všechno jinak, než před válkou. Z chlapecké školy byl předčasně pensiován pan ředitel Jaroslav Schneider později i zastupující pan ředitel Josef Hanák. Informace o škole dívčí a změn ředitelování na škole se již nejspíš nedozvíme, protože v kronikách tato část chybí. Poslední informací o paní ředitelce Čížkové byla, že odešla do výslužby, ale kde jí byl konec, se nikdo nikdy nedozvěděl.

A jak šel čas a válka sílila, nedočkávala se slavkovská škola žádných změn k lepšímu. Velké změny se děly roku 1941, kdy byla škola měšťanská změněna v názvu na školu hlavní.⁹⁰ Od téhož roku byla pozastavena výuka dějepisu, nahrazena byla výukou německého jazyka. Učitelé, kteří vyučovali na škole dějepis, museli docházet o prázdninách na přeškolení. Ne však pouze dějepisaři, ale změny neminuly i ostatní učitele. Každoročně v období války museli čeští učitelé navštěvovat kurzy německého jazyka a skládat z něj zkoušku. Stejně jako dějepis se přestalo vyučovat náboženství a veškerá výuka církevní. Důležité pro každý další předmět bylo vnucování žákům nacistické ideologie, ve škole se nesměly zmiňovat jiné osoby, než ty které měli cokoli společného s režimem. Dokonce v den narozenin Hitlera, mívaly děti každoročně přednášky, na kterých jim byla vštěpována Hitlerova ideologie o „Nové Evropě“ a příběhy o jeho činech. Výuka na škole probíhala pouze jednou týdně a to pouze 4 hodiny, stav na škole byl velmi špatný. Děti neměl kdo vyučovat, protože učitelů bylo zaprvé málo a zadruhé se učitelský sbor stále měnil a málokterý učitel na škole zůstal déle než rok.

Ve školním roce 1943/44 zabrala ZŠ Komenského na několik měsíců škola z Berlína, kvůli které muselo být zavedeno i odpolední vyučování pro slavkovské děti. Povoleno však bylo vyučovat pouze v němčině a to hlavně německému jazyku a nacistické ideologii, výuka dějepisu byla již úplně zakázána. V případě potřeby byly děti ze

---

⁹⁰ Školní kronika měšťanské a obecné školy dívčí 1931 – 1969. Slavkov u Brna 1969, nestránkováno.

slavkovské školy posílány například na různé dobročinné akce, kde získávaly nejen peníze pro německou armádu nebo byly posílány výpomoc do zemědělství a podobně.⁹¹

To nejhorší pro školu teprve nastalo. V letech 1944/45, kdy začínaly nálety. Vyučování bylo ještě více nepravidelné, než tomu doposud bylo. Kvůli častým poplachům skrz nálety, musely děti odcházet domů dříve, než začala první vyučovací hodina. Situace se tak zhoršovala, že vyučování v těchto letech bylo plně pozastaveno a děti školu vůbec nenavštěvovaly. Jen ve výjimečných situacích, kdy byl zrovna od náletů klid, nebo když si žáci chodili pro úkoly.⁹²

I okolí školy a škola samotná se velmi měnila. Kolem budovy byly vykopány zákopy, dokonce učitelé museli absolvovat kurs protiletectké obrany. Byly sepsány podrobné plány školy a jejího půdorysu, kdyby byla škola zničena a musela být po válce znovu vystavěna. Ze školy se stal opět lazaret pro německé vojsko. Z okolí školy a Slavkovska se stalo doslova válečné pole a nezůstalo zde místo bez jakékoli újmy.

Dne 26. dubna 1945 byl Slavkov a jeho okolí osvobozen Rudou armádou a německá vojska se dala na ústup. To však neznamenalo, že chod školy byl ihned obnoven. Po osvobození i nadále sloužila pro vojenské účely. Nejčastěji jako ubytovna pro procházející vojska Slavkovem nebo také jako nemocnice pro rumunskou armádu. Co se týkalo znovuobnovení vyučování na škole, na to si žáci museli počkat až do začátku nového školního roku a to 1945/46 i tak se škola ještě velmi dlouho po válce vzpamatovávala. Postupně se do školy vraceli učitelé, kteří byli odveleni do války, v zajetí nebo poslání do předčasné penze.⁹³

3.5. ZŠ Komenského po 2. světové válce

Oficiálně se na škole začalo vyučovat již 9. července 1945, ale výuka trvala pouze 10 dní a pak byla znovu ukončena a dětem začaly prázdniny. I po prázdninách se škola velmi dlouho vzpamatovávala z průběhu války. Prvním rokem po válce bylo vyučováno ještě podle velmi zastaralých osnov a to z roku 1932. Velký problém byl také se školním vybavením. Většina věcí byla totiž během války rozebrána a rozkradena občany Slavkova. Slavkovské noviny dokonce 8. května 1945 otiskly článek o této informaci, že vybavení bylo rozkradeno a tím žádali slavkovské občany o nápravu a navrácení vybavení zpět do

⁹¹ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 11.

⁹² Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 13

⁹³ Školní kronika měšťanské a obecné školy dívčí 1931 – 1969. Slavkov u Brna 1969, nestránkováno.

školy. Mezi ztráty patřil nábytek, pomůcky, obrazy, knihy nebo také reproduktory školního rozhlasu, ale také zanikly veškeré učebnice pořízené před začátkem války. Díky výboru byly však tyto ztráty do konce prázdniny odstraněny.⁹⁴

Dne 6. listopadu 1945 se konala poprvé oslava 28. výročí od vzniku Rudé armády, poté byl do školních osnov zaveden na školní rok 1946/47 jako povinně vyučující předmět ruský jazyk. Oslav se účastnila samozřejmě i slavkovská škola.

Po oslavách byly do školy zavedeny nové zvyklosti. Děti během školního roku kromě výuky plnily různé úkoly, které jim zadával místní národní výbor. Škola se musela podílet na různých dobročinných akcích, jejichž zisk šel na pomoc státu. Dále musely děti vypomáhat při různých pracích a konat například i pracovní směny. Škola byla povinna udržovat pořádek ve svém okolí a provádět pravidelné úklidy, v zimě měly děti na starost odklizení sněhu po okolí školy a náměstí města. V létě naopak chodily vypomáhat do zemědělství. Sbírají škodlivý hmyz, pomáhají při sběru brambor a jiných surovin na polích nebo vysazují nové stromky. Mezi vysazováním stromků byli slavkovští žáci rekordmani. Vysázeli až na 4500 kusů jasanových stromů. Díky pilnosti žáků i své, byla škola také dostatečně odměněna od ministerstva zemědělství a to pěti uměleckými reprodukcemi.⁹⁵

Situace na škole se rok od roku zlepšuje. Roku 1948 byla dokonce obnovena školní knihovna, která shromažďovala opět nespočet knih, jako tomu bylo před válkou. Škola dokonce pořídila během téhož školního roku nový promítací přístroj, což bylo naprostou unikátností a novinkou na škole. Do normálního předválečného stavu se vrátilo konečně i vedení školních kronik.

Politické změny ve státě však mají určité požadavky a vliv na školu a učitele v nich. Učitelský sbor je povinen od roku 1948 vstoupit do skupiny ROH (jediná odborová organizace) a následně vstoupit do komunistické strany. Národní shromáždění schvaluje nový zákon o jednotné státní škole. Vzdělání je rozděleno následovně: děti 6-10 let navštěvují školu národní a děti 11-15 let školu střední. Ve Slavkově byla škola chlapecká sloučena s tou dívčí. Dle nových osnov je škola vymezena na školu lidově demokratickou a politickou a děti jsou zde vychovávány k socialismu.

Škola se pomalu, ale jistě vracela po válce do starých kolejí. Její prostory byly po válečné demolici a po obývání vojsky velmi poškozeny, ale i to se škole podařilo napravit.

---

⁹⁴ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 12.

⁹⁵ Školní kronika obecné a měšťanské školy 1931 – 1969. Slavkov u Brna 1969, nestránkováno.

Rozšiřuje se nejen veliký zájem o vzdělávání, ale také o mimoškolní zájmové činnosti. Velké úspěchy sbírá místní pěvecký sbor nebo také novinou na slavkovské škole jsou lyžařské výcviky, kterých se každým rokem účastnilo několik žáků. Avšak do popředí šly stále brigády a výpomoc například v zemědělství, zvelebování okolí školy a podobně. Novinkou byla též pionýrská organizace. Ta ovlivňuje velmi život dětí a jejich volný čas. Organizuje různé dobrovolné akce, akce pro mládež, letní tábory nebo se zapojuje do celostátních soutěží. Žáci školy a kolektiv pionýrů se celoročně také podílí například na sběru a sušení bylin, vysazování nových rostlin a stromů, sběrů různých kovů a šrotu, ale také sběru papíru a jeho třídění a další sběr odpadových surovin za což děti byly odměněny. Občas bylo také nutné vypomoci zemědělcům na poli nebo v JZD.

Velký důraz ve vzdělávání dětí byl na jejich budoucí činnost a povolání. Doba vyžadovala od žáků jejich plné využití po ukončení školy. Kladen důraz byla hlavně na tzv. „vlasteneckých povolání“ mezi nich patřilo např. hornictví, hutnictví, kovovýroba, zemědělství. Zda však zájem žáků v téhle oblasti byl, nikoho příliš dále nezajímalo. Velmi hlídáný oproti dřívějšímu byl stav a počet žactva na školách, který byl vzděláván v náboženství. Byly vedeny důkladné zápisy s těmito informacemi a sledován počet těchto žáků ve třídách. Ve které třídě byl nejnižší počet žáků vedených k víře, ta byla speciálně odměňována.

Žáci však nebyli jediný, na jejichž činnost, hlavně mimoškolní, byl kladen důraz. I učitelé se museli nemálo činit a byli dokonce kontrolováni místo pracovní dobu. Neustále se museli školit a vzdělávat. Ne vždy však jejich mimoškolní činnosti měli nějaký smysl. Takové hlídání mohlo častěji působit, jako jakási buzerace.⁹⁶

Ve školním roce 1953/1954 dochází k rozdělení středních škol sídlících na budově ZŠ Komenského. Jedna polovina osmileté střední školy byla přesunuta na ulici Tyršovu, kde dodnes sídlí druhá základní škola ve Slavkově, a druhá část zůstala na ZŠ Komenského, jako tomu bylo doposud. Obě školy byly již smíšené a nerozdělovalo se na školu dívčí a chlapeckou. K rozdělení škol dochází z důvodů nedostačující kapacity školní budovy, neboť žáků stále přibývalo.

Školní rok 1954/53 byl pro slavkovské školy velmi náročný. Mezi důležité události téhož roku patřily volby do Národního shromáždění. Škola se na tuto událost připravovala

---

⁹⁶ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 14

týdny dopředu, protože volby se konaly právě na obou školách. Žáci s učiteli museli připravit každou místnost ve škole a řádně ji vyzdobit.

Celý školní rok se škola připravovala na velkolepou událost a to na 1. celostátní spartakiádu, které se škola samozřejmě také účastnila. Spartakiáda se však členila na různá postupová kola. Jako první se žáci účastnili okresního kola, které se konalo právě ve Slavkově. Okresního kola se zúčastnilo na 800 studentů z obou slavkovských škol.

Mezi další důležitý projekt školy téhož roku patřili oslavy a vzpomínkové akce na osvobození Slavkova. Akce zahrnovala různé besedy, na kterých mimo jiné vystupovali i žáci škol a to s přednesem básní, zpěvu písní apod., ale také nemalou výstavku v budově ZŠ Komenského, na které lze spatřit fotografie, letáčky a další předměty, které zde zanechala druhá světová válka a následné osvobození Rudou armádou.

Od roku 1956 do roku 1960 byla v budově ZŠ Komenského zřízena místo osmileté střední školy, škola střední jedenáctiletá. Zrušeny byly také zkoušky, které museli na konci ročníku od počátku 20. století konat žáci, aby mohli postoupit do dalšího ročníku. Byl vytvořen nový systém a žáci konali zkoušky při splnění celé docházky na školu a končili již školní a studentská léta. Žáci při odchodu ze školy konali velkou zkoušku před komisí a to zkoušku maturitní. Mezi další novinky na škole patřil novinářský kroužek, který psal studentské noviny. Koncem roku 1960 však byla jedenáctiletá škola opět zrušena a zavedena střední škola se všeobecným vzděláváním. Později byla zavedena povinná školní docházka do 15 let a škola opět změnila svůj název na Základní devítiletou školu, ale škola střední nadále přetrvávala až do roku 1966, kdy byla přesunuta do Bučovic (dnes Gymnázium Bučovice).⁹⁷

Mezi těmito lety škola spolupracuje se JZD a vypomáhají při pracích a tím děti seznámila s jejich možným budoucím zaměstnáním. JZD však není jediný podnik, s kterým škola úzce spolupracuje. Mezi další patří různé výrobní podniky pro stát prospěšné a tím ovlivňují volbu povolání žáků po splnění maturitní zkoušky. Škola se také připravuje na druhou spartakiádu, v které žáci postoupí a vystupují dokonce i v Praze. Součástí spartakiády však není pouze cvičení, ale účastní se také školní pěvecký sbor nebo recitační kroužek. Studenti školy se také účastní na brigádách, kde odpracují úctyhodných 69 860

---

⁹⁷ Školní kronika obecné a měšťanské školy dívčí 1931 – 1969. Slavkov u Brna 1969, nestránkováno.

hodiny. Za svoji pracovitost a snaživost je škola náležitě odměňována a dostává zadarmo učebnice.⁹⁸

3.5.1. Výstavba nové školní budovy

Důležitým rokem pro slavkovskou školu sídlící na Komenském náměstí ve Slavkově je rok 1961, kdy byl schválen projekt o výstavbě nové školní budovy. Ihned po schválení začalo město s výstavbou nové budovy. Práce na škole pokračovaly velmi rychle a již 8. 9. 1963 byla nová budova slavnostně otevřena veřejnosti.⁹⁹ Toto datum také zahájilo rozdělování školy mezi žáky a veřejností na starou a novou školní budovu. Toto rozdělení panuje již dodnes. S výstavbou nové budovy také přichází nové možnosti a prostory. Vzniká nová pěkná školní jídelna, začíná zde provoz školní družiny a vznik nových pracoven a dílen pro výuku. Rozšiřuje se množství zájmových kroužků a útvarů. Na škole je otevřen kroužek pěvecký, sportovní, jehož součástí byla hlavně košíková, která měla ve Slavkově dlouhou a úspěšnou historii, fotografický, který má možnost využívat fotokomoru na škole a kroužek dramatický. Škole jsou připsány také nové pozemky, na kterých buduje školní zahradu a probíhá zde hlavně pracovní výchova. Rokem 1963 však stavební práce na škole nekončí. Úpravy na školních pozemcích pokračují nadále dobré tři roky.¹⁰⁰

Výborná spolupráce v těchto letech byla s žáky a jejich rodiči. Rodiče se snažili přispívat škole jak peněženě, tak se také nebáli přiložit ruku k dílu. Díky rodičovským sbírkám, mohla škola zakoupit žákům kde jaké pomůcky a vybavení. Ale nevadilo jim ani docházet do školy pomáhat při různých úpravách a opravách, to samé se týkalo žactva.

V letech 1968 a 1969 byl do škol zaveden nově elektrický proud pro zlepšení a zkvalitnění výuky. Jako experiment škola zkusila diferenciaci tříd, kdy byli žáci rozděleni z ročníku do tříd dle schopností žáků. Tahle diferenciaci se však zaváděla až v devátém ročníku. Tento experiment byl proveden hlavně pro přípravu žáků na střední školu. Téhož školního roku škola slavila hned několik výročí a to: 50. výročí Československé republiky, 60. výročí od otevření školní budovy na Komenském náměstí a 560. výročí slavkovského školství. K této příležitosti škola zorganizovala velkou výstavu, která se uskutečnila na nové školní budově ZŠ Komenského, ale také se uskutečnil velký sjezd absolventů školy.

---

⁹⁸ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 14.

⁹⁹ Školní kronika měšťanské a obecné školy dívčí 1931 – 1969. Slavkov u Brna 1969, nestránkováno.

¹⁰⁰ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 14.

3.6. ZŠ Komenského Slavkov u Brna po roce 1968

Roku 1968 je na škole vytvořena také nová organizace Junák. Ta však neměla dlouhého trvání a po zásahu armád Varšavské smlouvy a nové organizace státu, byla tato organizace zrušena a roku 1970 znovuobnovena dětská organizace Pionýr.¹⁰¹

Stejně jako chod různých nových oddílů na škole a jejich rušení, došlo i ke změnám v personálním obsazení na škole a to hlavně z politických důvodů. Na škole došlo také ke změně vedení. Velká část učitelů dostalo důtku nebo byli přeloženi na jiná pracoviště a to kvůli jejich odporu k varšavské smlouvě.

Co se však v kronikách nemění, tak poznámky o tom, jak učitelé a děti stále vypomáhali veřejnosti a museli splňovat určitý počet hodin odvedené práce. Každá škola musela splňovat dané množství odpracovaných hodin, které se sepisovalo do tabulek. Nezáleželo na kvalitě, ale kvantitě odvedené práce. Škola se držela hesla „čím více, tím lépe“. Žáci školy se však neúčastnili pouze brigád, ale také velmi dobře školu reprezentovali. V 70. letech se na škole velmi dařilo pěveckému a dramatickému sboru. Děti reprezentovaly školu na spoustě akcích. Ať už se konaly nějaké městské slavnosti, žáci byli zváni i na různé soukromé oslavy, kde předváděli své velké nadání.¹⁰²

Opomenout v těchto letech také nelze důležitost volby povolání. Pro školu je opět a stále velmi důležité vést své žáky ke kvalitnímu vzdělání a nasměrování žáků v jejich budoucím zaměstnání. Škola organizovala neustále různé besedy, exkurze do velkých podniků apod. Sledován byl také prospěch žáků a jejich morální stránka. Nebylo však důležité nasměrovat žáka a jeho rodiče ve směr, který byl vždy jeho snem, ale v tom směru, který byl výnosný pro společnost. Mezi takové obory patří stále například hornictví, zemědělství, armáda apod.

Pro ZŠ Komenského je také velmi důležitá spolupráce s rodiči. Na škole vzniká Sdružení rodičů a přátel školy. Sdružení pomáhá škole při jejich akcích, mezi které lze řadit například ples, besedy, dny dětí apod. Dále provádělo kontroly školy a celé její budovy. Sdružení rodičů a přátel školy také přispívalo na jiné akce a to sportovní. Finančně také přispívali na lyžařské kurzy pro děti a plavecké výcvikové kurzy. Na oplátku učitelé pomáhali při mimoškolních aktivitách a na různých akcích veřejnosti. Do kompetencí

---

¹⁰¹ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 17.

¹⁰² Základní škola Komenského 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 16.

učitelů patřilo například i vedení zájmových kroužků, které pořádali během týdne po vyučování.¹⁰³

Do popředí dění na škole a ve městě se také řadila mimo jiné činnost zdejších pionýrů. Ti se zaslouhovali na organizaci různých akcí, jak pro žáky školy, tak pro slavkovskou veřejnost. Ročně pořádali nespočetně mnoho akcí, mezi kterými byli letní tábory, exkurze, výlety, putování přírodou, návštěvy kulturních zařízení, vícedenní zájezdy a mnoho dalších. Ve Slavkově tyhle aktivity náležely v 70. letech 20. století dvěma pionýrským oddílům a to Robinsonům a Timurovcům.

Roku 1976 došlo opět ke změnám chodu školy. Od téhož roku byla ve škole zavedena povinná školní docházka na 10 let. Což znamenalo, že žáci museli povinně absolvovat osm let na základní škole a minimálně zbývající dva roky na střední škole nebo učilišti. S novou povinnou školní docházkou přichází do škol také nové předměty nebo nový obsah předmětů. Mezi předměty jsou řazeny nové poznatky a jejich nové pojetí. Tato změna se týkala například matematiky, kde se uplatňuje nově pojem základních poznatků množin. A mezi nové předměty lze řadit prvouku, která shrnuje veškeré věcné učení. Tato morálka však neměla dlouhého trvání a již roku 1984 došlo ke změně a všechny školy musely být plně osmileté.

Mimo organizační okolnosti na škole nelze opomenout veliké úspěchy žáků ZŠ Komenského od 70. let minulého století. Žáci se v letech 1969-1985 účastní nespočtu olympiád, sportovních soutěží atd. Co se týče olympiád, děti ze školy byly nejvíce úspěšné v olympiádě z matematiky, fyziky, zeměpisu a biologie. Ve sportu je největší a nejlepší reprezentace, jak dívek, tak chlapců v košíkové a odbíjené. V tomto sportu získávají děti několik let po sobě první místo na okresních přeborech. To však není jediný sport, ve kterém jsou žáci školy úspěšní, mezi další patří i atletika, fotbal a silové soutěže.

Dále je vidět, jak škola byla vždy velmi všestranná. Úspěchy nesbírala pouze ve sportu, ale na škole se také velmi dařilo pěveckému sboru nebo také divadelního. Roku 1973 žáci školy a členové dramatického souboru sehráli pohádkovou hru „ Sůl nad zlato“. Ve hře účinkovalo na 60 dětí a vidělo ji přes 1800 diváků. Dále také každoročně pořádala škola velkou výstavu celoročních prací žáků školy.

Mezi další úspěchy lze také považovat hrdinský čin žáka Petra Kosíka z přilehlé vesnice Vážany. Ten roku 1984 zachránil život čtyřletému tonoucímu se chlapci. Petr byl

---

¹⁰³ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 18.

za svůj statečný čin odměněn ministrem školství ČSSŘ panem Vondruškou. Mezi další hrdiny školy se zařadil o rok později žák Roman Tesák z další okolní obce Velešovice.¹⁰⁴

Ku příležitosti 750. výročí první písemné zmínky o Slavkově a 80 let od postavení budovy ZŠ Komenského, byl roku 1987 uspořádán velký Den otevřených dveří. Tentokrát již na obou školách, tedy na ZŠ Komenského a ZŠ Tyršova. Jelikož obě školy byly pod stejným vedením nelze pořádat veškeré výroční oslavy zvlášť, aby ani jedna nebyla ošizená. Návštěvníci se mohli těšit na velkou výstavu prací žáků a prohlídku celé školy.

Ve školním roce 1988/1989 byla škola vybavena prvními počítači, což pro školu znamenal obrovský pokrok. Do školy byly zavedeny počítače modelu PMD-85, které sloužili jak učitelům, tak žákům k výuce programování. Nebyl to však perfektní přístroj. Počítač byl velmi primitivní oproti dnešní technice, ale ani to neubíralo nadšení.

3.7. ZŠ Komenského Slavkov u Brna po roce 1989

Listopad 1989 nepřináší velké změny jen pro Československou republiku, ale také pro školu ve Slavkově. Po ukončení diktátu jediné politické strany nastávají velké nejen politické změny. Tyto ne malou částí zasahují do práce a organizace školy. Velmi se také mění přístup učitelů k výuce a žactvu. Končí neustálé plnění brigád jako součást výuky a vzdělávání žáků. Do popředí se dostává nátlak na učitele v jejich plnění pedagogické praxe, tedy kvalitní vzdělávání žáků v jejich kompetencích. Učitelé se často účastní občanského fóra a aktivně se podílejí na uspořádání nových obcí, vznikají nové školské orgány atd. Své poznatky pak předávají svým žákům a důkladně vysvětlují nastalé změny ve státě.¹⁰⁵

Rok 1990 s sebou do škol přinesl velké změny, i co se učiva týče. Žáci měli možnost na výběr mezi několika jazyky. Konkrétně na ZŠ Komenského si děti mohly vybírat z angličtiny, němčiny, francouzštiny a dokonce i nadále ruštiny.

Dochází také k modernizaci školního vybavení. Do školy přibývají nové počítače, videa, kopírovací stroje a ostatní důležité vybavení do vyučování. Přidělují se nové učebnice a to hlavně dějepisu, zeměpisu a občanské výuky, protože právě v tomto směru dochází k největším změnám po Sametové revoluci.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Školní kronika ZDŠ 1969 – 1985. Slavkov u Brna 1985, nestránkováno.

¹⁰⁵ Soukop V. Slavkovské školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 19.

¹⁰⁶ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna 2007, str. 17.

Lidé mají možnost najednou po několika letech vycestovat z republiky bez sebemenších problémů. Tahle možnost se samozřejmě dostala také do škol. Ta naše pořádá zájezdy pro žáky do zahraničí. Mezi místa, která škola nečastěji navštěvovala, bylo francouzské město Darney nebo rakouské Horn. Žáci a učitelé však navštěvují i další země Evropy a to hlavně kvůli poznávání nových míst, ale také kvůli zdokonalení jazykům, které na škole nově vyučovaly.

Ve školním roce 1990/91 je na ZŠ Komenského otevřen nově nižší stupeň sedmiletého gymnázia. Na gymnázium mohli žáci nastoupit po ukončení pátého ročníku na základní škole, pokud však úspěšně složili přijímací zkoušky. Po ukončení nižšího stupně gymnázia, tedy po třech letech žáci přestupovali na gymnázium do nedalekých Bučovic nebo si mohli vybrat kteroukoli jinou školu v blízkém okolí. Bohužel slavkovské gymnázium nemělo dlouhého trvání a již roku 1993/94 musí být zrušeno pro reorganizaci školství v okrese Vyškov.

První leden roku 1993 je zavedena do škol, tedy i do té slavkovské, právní subjektivita a škola se stává samostatnou, co se týče hospodaření s financemi. Škola ve Slavkově se stává velmi prestižní. Ne jen proto, že je spádová pro několik přilehlých obcí a díky tomu má vysoký počet žactva, ale také pro své obecné kvality. Po 90. letech dochází na škole k progresivnímu zkvalitňování výuky žáků, prostředků a možností při výuce, jakož to modernizování učeben. Velký důraz se na škole klade také na zájmové kroužky, sportovní aktivity.

Od roku 1990 do roku 2000 na škole probíhají rekonstrukce, které se nejvíce týkají staré budovy, ale neminuly ani budovu novou z důvodů zavádění nových předmětů (hlavně cizí jazyky), musely být upraveny stávající učebny. Vzniká například učebna anglického, ale také německého jazyka nebo také nově učebna informatiky, které sloužila pouze k těmto účelům. Jak stará školní budova, tak i nová prošla v těchto letech plynofikací, což znamená celoplošné zavádění plynu do školy. Z těchto důvodů musela být na školním dvoře postavena kotelna. To však nebyly jediné opravy a rekonstrukce, kterými škola v těchto letech procházela. Opraveny byly nově například i podlahy a schodiště staré školní budovy, elektřina, kanalizace na celé škole a další jiné.¹⁰⁷

Rokem 1995 končí klasické každoroční zapisování do školních kronik a veškeré dění na škole se sepisuje do výročních zpráv. Informačním střediskem dění na škole se

---

¹⁰⁷ Soukop V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000, str. 20.

také stávají internetové stránky, které jsou obohaceny fotografiemi žáků, učitelů, jakož i těmi z různých akcí, kterých se škola účastnila nebo je pořádala během školních let.¹⁰⁸

3.8. ZŠ Komenského počátkem 21. století

Na počátku nového tisíciletí na škole pokračovaly opět rekonstrukce a modernizování školy. Na nové budově byla stržena střecha a přistaveno nové patro, které mělo sloužit k rozšíření učeben a nových prostor k plnému využití. Zde vznikají nové učebny odborných předmětů, ale také například nová velká knihovna a studovna pro žáky školy. V roce 2002 byla při škole přistavena nová hala, které náležel gymnastický sál a velká sportovní hala, kde se organizovaly, jak velké sportovní akce, tak školní akce a soutěže. Dále okolí hale náležely nové šatny pro dívky a chlapce i se sociálním zařízením a sprchami. Díky výstavbě nové haly, bylo možné zorganizovat spousty nových zájmových kroužků a činností. Mezi velmi populární a úspěšný soubor patřil a dodnes patří, taneční soubor Glitter Stars. Který školu celosvětově reprezentuje ve sportovní gymnastice.

Opravy na škole pokračovaly i nadále další roky. Roku 2006 byla vyměněna kompletně okna za nová. Kvůli této rekonstrukci musel být dokonce zkrácen školní rok, což se však velmi líbilo dětem, které měly o necelé dva týdny prodlouženy letní prázdniny.¹⁰⁹

Velmi důležité datum pro školu bylo 13. 10. 2007, kdy škola slaví 100 let od založení ZŠ Komenského ve Slavkově. Oslavám předcházely veliké přípravy, jak učitelského sboru, tak zajisté i žáků. K této příležitosti byl vydán almanach, který shrnuje historii školy nebo seznamy všech učitelů této školy. Během této oslavy byla škola zpřístupněna veškeré veřejnosti. Návštěvníci oslav mohli navštívit výstavu žakovských prací, výstavu historické dokumentace školy, ale také různá představení žáků navštěvujících místní zájmové útvary. Veřejnost se mohla těšit z vystoupení Glitter Stars, školního dramatického kroužku aj.

Mimo jiné je pro školu důležitý tento rok, díky nově zavedené novince. Škola si za pomoci žáků vytváří svůj nový vlastní vzdělávací program. Tento program je nazván „Škola pro 21. století“, který zahrnuje především rozšířené vzdělávání jazyků a informatiky. Roku 2007 nastává změna ve vedení. Stávajícího ředitele školy Jaromíra

---

¹⁰⁸ Školní kronika ZDŠ 1985 – 1995. Slavkov u Brna 1995, nestránkováno.

¹⁰⁹ Základní škola Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007. Slavkov u Brna, str. 34.

Pytely, který byl ředitelem ZŠ Komenského úctyhodných 17 let, nahrazuje z důvodu odchodu do důchodu, Vladimír Soukop, který je na škole ředitelem dodnes.

Rok poté, tedy roku 2008 byla znovuobnoven klub přátel školy, do kterého se řadí i spolupráce s rodiči žáků. Ta vypomáhá škole jak finančně, tak i jinak. To hlavně při organizacích různých mimoškolních aktivit, mezi které patří například školní ples. Mezi další novinky téhož roku patří nabídka od golfového klubu a škola uvažuje o zařazení golfu do výuky tělesné výchovy pro první stupeň, jak je tomu dodnes.¹¹⁰

Roku 2009 je škole opět rozšířena a obohacena o novou místnost, tentokrát ke kulturním účelům. Na staré budově školy vzniká sál, sloužící divadelnímu kroužku, ale také jiným kulturním akcím. Je vybaven jevištěm, kvalitním osvětlením a též oponou. Dále školní dvůr prochází nemalou proměnou. Dochází k celkovým úpravám a zvelebováním dvora. Žáci zde společně s pedagogy vysazují novou zeleň, je zde vybudováno jezírko, velká pergola, která slouží k výuce v teplých jarních a podzimních dnech a je zde i vybudované nové sportovní hřiště s umělým povrchem, které mohou žáci využívat v hodinách tělesné výchovy a při pobytu na školním dvoře se školní družinou.¹¹¹

V nadcházejících letech, kdy dochází k integraci žáků se speciálními potřebami do základních škol, se musí učitelé na škole neustále vzdělávat. Učitelé navštěvují různé školení a kurzy, jako rozšíření svých kompetencí. Náplní kurzů je hlavně práce s žáky s ADHD a jiným speciálními potřebami. Pedagogové se zde učí jak pracovat s důležitou dokumentací o těchto dětech.

Žáci nadále reprezentují školu ve velkém množství olympiád. Největší úspěchy sbírají například v českém jazyce, matematice, chemii, zeměpisu, biologii a v mnohém další. Mají také výborné úspěchy na gymnáziích a středních školách. Velké množství absolventů školy postupuje i na vysoké školy.

3.9. Jaká je škola dnes?

ZŠ Komenského ve Slavkově u Brna dnes vzdělává denně děti od 6 do 15 let. Zřizovatelem školy je město Slavkov u Brna. Poloha budov školy je velmi výhodná, nachází se v historickém centru města. Škola se skládá ze dvou budov. Budova nová a

---

¹¹⁰ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2007 – 2008, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2008.

¹¹¹ Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2008 – 2009, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2009.

budova stará, jak tomu je už poněkud dlouho. Co se týče vedení školy, od roku 2007 je ve vedení stále pan ředitel Vladimír Soukop. Škola má dále dvě zástupkyně ředitele a to zástupkyni ředitele prvního stupně, Hanu Stárkovou a zástupkyni ředitele druhého stupně, Renátu Macharovou.

Škola patří díky své rozloze a počtu žáků mezi velmi velké školy. K letošnímu roku je její kapacita 720 žáků a počet stále narůstá. Dnes školu navštěvuje přes 600 žáků. První stupeň pojímá přibližně 300 žáků a druhý stupeň přes 310 žáků. Během roku vždy ale nějaký žák přibude, například z důvodů přistěhování se a podobně, proto se stav počtu žactva neustále během roku mění. Tak vysoký počet žáků k ne moc velkému městu je hlavně díky tomu, že je Slavkov spádovým městem pro okolní vesnice, ve kterých školy pokrývají pouze první stupeň základní školy. Školu navštěvují žáci například z nedalekých Nížkovic, Heršpic, Koberčic, Holubic, Vážan, Hrušek a Uhřic. V posledních letech, však není pravidlem, že děti z okolí nastupují do školy až na druhý stupeň, ale o školu je i velký zájem už od první třídy, díky dostupnosti a mobility města.

Žákům je zde nabídnuto vzdělání, jak jsem již zmiňovala od 1. třídy až do 9. třídy. Při vstupu žáků na druhý stupeň je umožněn výběr, z důvodů velkého sportovního nadání a zájmu o sport mezi žactvem a rodiči, mimo klasické třídy, také třída sportovní. V těchto třídách je navýšen počet vyučovacích hodin tělesné výchovy.

Při škole je zřízená stále velká jídelna, která slouží jak pro školu ZŠ Komenského, tak pro nedalekou a dříve sesterskou školu, která sídlí na ulici Tyršova.

Při škole je zřízena školní družina. Dnes je její kapacita, pro velký zájem a také pro umožnění její návštěvy žákům ze ZŠ Tyršova, již 180 dětí, které jsou rozděleny do 6 oddělení. Škola nabízí také značné množství kroužků např. Glitter Stars (taneční povzbuzující skupina), florbal, golf, fotbal, keramika, Věda nás baví (vědecký kroužek), náboženství, atletika atd. Některé kroužky jsou však externí a škola jim poskytuje pouze zázemí. Škola poskytuje dále prostory organizaci Domu dětí a mládeže, který se nachází na nové bodově školy a mohou jej navštěvovat žáci školy. Dům dětí a mládeže má své vlastní vedení.

Co se týče pedagogického sboru na škole. Ke dni 31. 12. 2017 je na škole 30 pedagogů. Pro velký nárůst žáků s individuálním vzdělávacím plánem přibyl i nespočet asistentů pedagoga. Ke stejnému datu je zaznamenáno 10 asistentů pedagoga, kteří jsou k dispozici především na prvním stupni.

Škola během roku pořádá spoustu akcí. Mezi ně patří sběr papíru, sportovní den, branný den, vánoční jarmark, školní ples s polonézou žáků devátých ročníků. Žáci se mají možnost účastnit exkurzí, školních výletů, besed, přednášek, plaveckého, cyklistického a lyžařského výcviku atd.

Škola byla a je dodnes velmi prestižní vzdělávacím zařízením. Dbá na kvalitu vzdělávání svých žáků a také kvalitu pedagogického sboru a jejich dostatečné odbornosti.¹¹²

---

¹¹² Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2017 – 2018, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2018.

4 ANALÝZA PROMĚN NA ÚROVNI STÁTU A JEJICH VLIV NA ELEMENTÁRNÍ ŠKOLSTVÍ VE SLAVKOVĚ U BRNA

První zmínky o elementárním školství ve Slavkově u Brna sahají až do 13. století, kdy probíhá velký rozvoj měst a lidé bylo třeba vzdělávat kvůli jejich obchodnickým postům v zemědělství, řemeslnictví a podobně. Ve Slavkově v tomto období vznikají školy farní, o kterých však nejsou dochovány bližší informace kvůli husitským válkám.

Školy farní se postupem času mění na školy měšťanské, které však neměly dlouhého trvání, protože vnik těchto škol doprovázely velké problémy, co se založení týče. Proto bylo zřizování škol měšťanských v roce 1412 na Vyškovsku plně zakázáno. Na tohle období brzy navazuje třicetiletá válka, která školství na našem území také nepovznesla, spíše naopak. Spousty škol bylo rušeno a upadlo v zapomnění, tato situace však až tolik slavkovské školství nezasáhla.

V 18. století se situace školství začala zlepšovat. Vznikají nové zákony ze strany státu, které upravují mnohé na školách k lepšímu. Zákony nařizují vznik školních řádů, úbytek na tělesných trestech a také například předpis pro prostory k vyučování žáků. Do Slavkova se tato nařízení dostávají již v roce 1781, kde začínají být ihned plněny.

Rok 1869 přinesl velké změny ve školství. Byla zavedena povinná školní docházka, ta se samozřejmě do slavkovské školy také dostala, ale plněna začala být až od roku 1874. Důvodem takového odstupu byla jakási zatrpkllost v občanech Slavkova proti vídeňské říšské radě a cokoliv ní bylo nařízeno, občané odmítali. Nezbylo jim však nic jiného než nové zákony přijmout a přizpůsobit se jim.

S příchodem 1. světové války do školy ve Slavkově přicházejí pochopitelně také velké změny. Polovina školní budovy byla zabrána vojenským lazaretem. Vyučování však nadále na škole probíhalo i přes nízký stav učitelů, kteří byli během války povoláni na výpomoc. Škola však byla nucena si zapůjčovat prostory mimo školní budovu, protože

počet raněných vojáků stále rostl a byla zabrána většina školní budovy. I přes veškeré nepříjemnosti, které doprovázely školu během války, se žáci a učitelský sbor snažili co nejvíce vypomáhat. Pořádali různé dobročinné sbírky pro vojska a pro osiřelé děti, sbírali byliny, které následně sušily a zasílaly armádě atd.

Vznik Československé republiky přináší velké změny státu, tak i školám. Jsou zavedeny spousty nových předmětů, kterým se žáci na škole učí. Do škol je vložena nová duše. Dbá se na práci a výstup žactva i mimo školu. Jsou pořádány výstavky prací žáků. Podílet se na mimoškolním dění museli však i učitelé, kteří pořádali různé besedy a přednášky. Slavkov poctil svou návštěvou roku 1924 dokonce samotný prezident T. G. Masaryk, který byl přivítán celým městem a žáky školy.

Období 2. světové války nemalou částí školu opět zasáhlo. Do školy ve Slavkově se nahrnula německá vojska, což školu ovlivnilo hlavně tím, že pro málo prostoru musely být slučovány třídy. Opět odcházeli učitelé povoláni do války a české učitelé nahrazovali ti němečtí. Na škole bylo zavedeno povinné vyučování v německém jazyce. Dokonce byly ničeny české učebnice a měněny za ty německé. Školní docházka s průběhem války začala být nepravidelná, hlavně v letech 1944 – 1945. Děti do školy chodily jen v nejnutnějších případech a v dobách klidu, kdy zrovna město nebylo bombardováno, a to pouze pro zadání domácích úkolů. Po válce trvalo ještě více než rok, než se škola vrátila k normálu.

Roku 1948 se k moci dostává komunistická strana, která s sebou nese velké změny. Vše se podřizovalo komunistické ideologii. Do popředí se dostává ruský jazyk, který je zaveden jako povinný předmět na všech školách. Velmi důležité je vést žáky k volbě povolání a to hlavně v zemědělském směru a dalších prospěšných zaměstnání pro stát. Velkou spolupráce škola věnuje JZD, kde žáci i učitelé dochází na brigády a musí zde plnit určitý počet odpracovaných hodin.

Po roce 1989, kdy končí diktatorská politická strana nastávají výrazné změny. Žáci a učitelé nejsou povinni plnit nespočet hodin brigád mimo školní docházku. Slavkovští učitelé se aktivně podílejí na vzniku nových obcí a školských orgánů. Je kladen důraz na vzdělání pedagogů a tedy i žáků. Mezi novinky na slavkovské škole patří výuka cizích jazyků a tím i spolupráce se zahraničními městy např. s městem Darney a Horn.

V současnosti se slavkovské školy nedotkly žádné velké změny ani opatření. Slavkovská škola patří i přes nespočet konkurencí mezi velmi prestižní školu. Umožňuje vzdělání žákům od 1. do 9. třídy. Škola je vybavena množstvím počítačů, dataprojektorů

nebo také interaktivními tabulemi a žáci zde mají možnost nespočet zájmových aktivit. Což umožňuje žákům velmi vysokou úroveň vzdělávání.

5 ZÁVĚR

Tématem mé bakalářské práce je „Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna na příkladu vybrané školy“. Hlavním důvodem, proč jsem se tohle téma rozhodla je, můj vřelý a blízký vztah ke Slavkovu a hlavně k Základní škole Komenského ve Slavkově u Brna, kterou jsem navštěvovala po dobu svého základního vzdělání a nyní jsem na škole už čtvrtým rokem zaměstnána. Také jsem vždy měla zájem o historii a dějiny a to hlavně na místech mi blízkých.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo shromáždit, utřídit a chronologicky uspořádat dostupné informace, týkající se důležitých historických událostí, které měli vliv na vývoj města a jeho školství na vybrané škole. Cíl se podařilo naplnit skrze badatelskou práci ve Státním okresním archivu Vyškov, který má své sídlo ve Slavkově u Brna. Zde mi byly poskytnuty kroniky města Slavkov, kroniky školní a kroniky farní. Dále jsem také využila publikace, popisující historii Slavkova a jeho školství v důležitých okamžicích.

Práci jsem rozdělila do tří dále členěných částí. V první části práce jsem přiblížila historii Slavkova u Brna samotného. Mezi nejdůležitější okamžiky z historie Slavkova patří určitě „Bitva tří císařů“, díky které je Slavkov znám po celém světě. Velký vliv na Slavkov a jeho postavení ve státě měly i světové války a režimy minulého století, které Slavkov nemalou částí poznamenaly. V druhé části jsem shromáždila informace pojednávající o elementárním školství ve Slavkově od jeho počátku až po vznik dané školy, dnes ZŠ Komenského Slavkov u Brna. V poslední a také nejdůležitější části mé bakalářské práce se zabývám životem a vývojem na škole Komenského ve Slavkově u Brna. Škola patří dodnes mezi největší školy v okrese. Škola jakousi dominantou Slavkova a občané si školy velmi považují a jsou na ni hrdí.

Školství ve Slavkově sahá již do 13. – 14. století. Historie nám však nezanechala žádné bližší informace o vzniku školy ve Slavkově a přesný rok založení školy není znám kvůli husitským nemilosrdným postupům. Od založení první školy ve Slavkově však rostl o vzdělávání zájem a žáků přibývalo. Důležité podotknou, že slavkovská škola byla již od počátku střediskem vzdělanosti i pro přilehlé obce. Elementární školství ve Slavkově

přestálo několik důležitých historických období, ať již mluvíme o světových válkách, první republice nebo komunistickým režimu, sametové revoluci a současné situaci v České republice. Všem změnám se vybraná škola Komenského ve Slavkově u Brna musela přizpůsobovat, proto se i mnohokrát za své existence měnil na škole ve Slavkově její název. I dnes ZŠ Komenského patří mezi velmi prestižní školy v okrese Vyškov a počet žáků rok od roku narůstá.

K finální verzi mé práce předcházelo velké množství času stráveného v archivu i mimo něj. Velké štěstí bylo, že většina kronik bylo dobře čitelných a dochovaných ve velmi dobrém stavu. S výjimkou 19. století, kdy byla velká část kronik psána německy. V těchto situacích mi však pomohly publikace, vycházející z německy psaných částí. Velmi časově náročné na celé práci bylo hlavně vybrat z kronik právě ty důležité informace, které bylo zapotřebí v práci zmínit.

Bakalářská práce poskytuje přehledný pohled nejen na vývoj elementárního školství ve Slavkově u Brna, ale také města Slavkova samotného. Dále by bylo možné v této práci pokračovat v informování o ostatních školách ve Slavkově a jejich vývoj, jelikož škola ZŠ Komenského není ve Slavkově jedinou školou. Věřím, že právě díky tomu má práce poslouží, jako zdroj užitečných informací všem, kteří by se o historii elementárního školství ve Slavkově zajímali.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Slavkov u Brna; Kronika farní (hlavní) školy Slavkov u Brna 1831 – 1881; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; Kronika měšťanské školy 1861 – 1915; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; ZŠ Komenského; Školní kronika Obecné a měšťanské školy dívčí; 1913-1931; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; ZŠ Komenského; Školní kronika Obecné a měšťanské školy dívčí; 1931-1969; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; ZŠ Komenského; Školní kronika Újezdní měšťanské školy dívčí; 1940-1945; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; ZŠ Komenského; Školní kronika ZDŠ; 1969-1985; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; ZŠ Komenského; Školní kronika ZDŠ; 1985-1995; OA Vyškov; X

Slavkov u Brna; MNV; Kronika města Slavkova; OA Vyškov; X

Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2017 – 2018, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2018.

Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2007 – 2008, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2008.

Výroční zpráva o činnosti ZŠ Komenského ve školním roce 2008 – 2009, Slavkov u Brna, ZŠ Komenského, 2009.

Literatura

SOUKOP, V. Slavkovské základní školy ve 20. století. Slavkov u Brna 2000.

Kolektiv učitelů ZŠ Komenského Slavkov u Brna, Základní škola Komenského náměstí 495 Slavkov u Brna 1907-2007. Slavkov u Brna 2007.

PERNES, J., SÁČEK, K., KROPÁČKOVÁ, L., et al. Slavkov u Brna Austerlitz – město nejen se slavnou historií. Slavkov u Brna 2007.

PERNES, J. Slavkov u Brna. Praha 1987

Učitelské sbory, Památník měšťanských škol ve Slavkově u Brna, Slavkov u Brna: Knihovna Josef Řetický 1934.

Internetové zdroje

Wikipedia. Slavkov u Brna [online]. 13. 1. 2019 [cit. 7. 4. 2019]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Slavkov_u_Brna

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Znak města Slavkova u Brna

Zdroj: PERNES, J., SÁČEK, K., KROPÁČKOVÁ, L. *Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií*. Slavkov u Brna, 2007, 117 s. ISBN 80-903707-2-1.

Příloha č. 2 – Historické centrum Slavkova u Brna

Zdroj: PERNES, J., SÁČEK, K., KROPÁČKOVÁ, L. *Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií*. Slavkov u Brna 2007, 117 s. ISBN 80-903707-2-1, str. 316.

Příloha č. 3 – Stavba školy

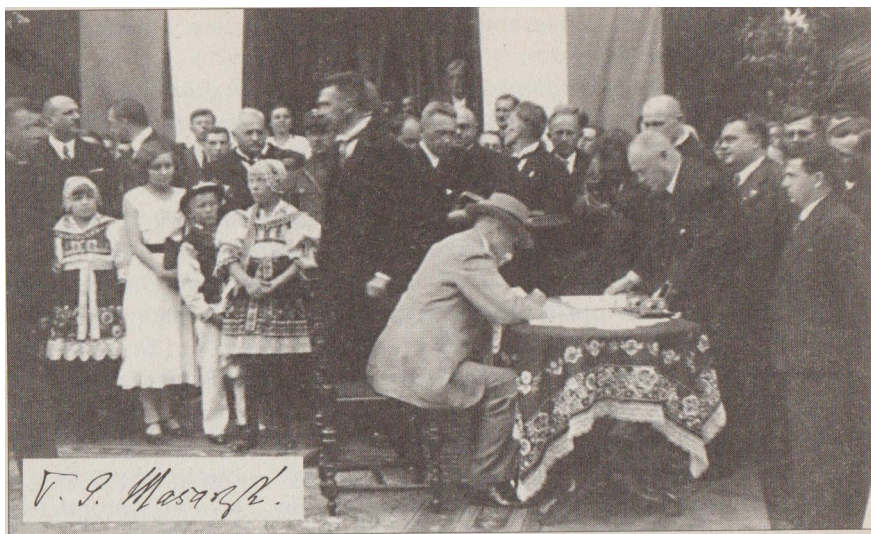
Zdroj: Kolektiv učitelů. *Základní školy Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007*. Slavkov u Brna, 2007, 49 s., str. 12.

Příloha č. 4 – Vojenský lazaret během 1. světové války

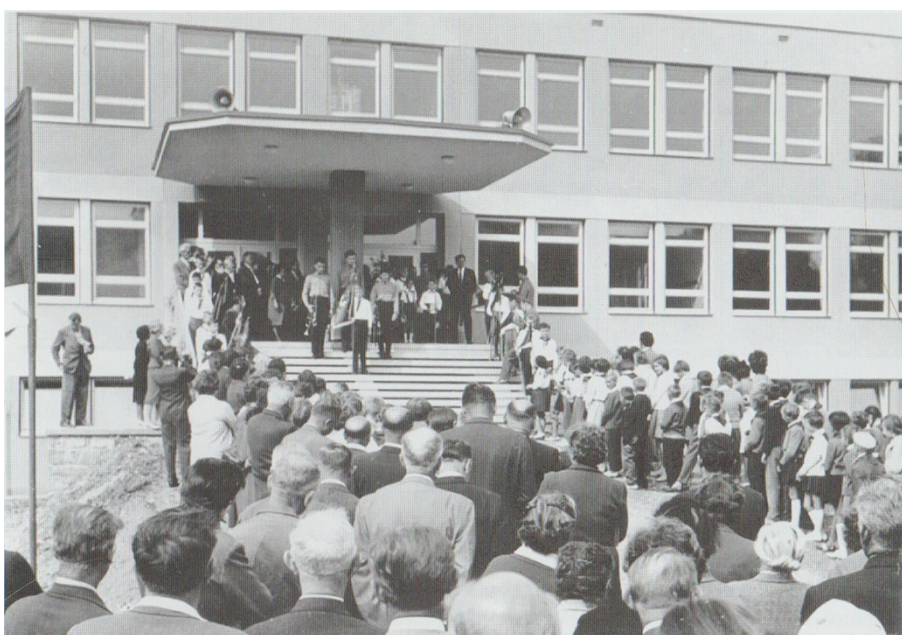
Zdroj: Kolektiv učitelů. *Základní školy Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007*. Slavkov u Brna, 2007, 49 s., str. 46.

Příloha č. 5 – T. G. Masaryk podepisující se do školní kroniky 5. července 1931

Zdroj: SOUKOP V. *Slavkovské základní školy ve 20. století*. Slavkov u Brna, 2000, 36 s., str. 10.

Příloha č. 6 – Slavnostní otevření nové školní budovy roku 1963

Zdroj: Kolektiv učitelů. *Základní školy Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007*. Slavkov u Brna, 2007, 49 s., str. 15.

Příloha č. 7 – Školní budova ZŠ Komenského Slavkov u Brna

Zdroj: PERNES, J., SÁČEK, K., KROPÁČKOVÁ, L. *Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií*. Slavkov u Brna, 2007, 117 s. ISBN 80-903707-2-1, str. 221.

Příloha č. 8 – ZŠ Komenského Slavkov u Brna, nová budova z roku 1963

Zdroj: PERNES, J., SÁČEK, K., KROPÁČKOVÁ, L. *Slavkov u Brna – Austerlitz město nejen se slavnou historií*. Slavkov u Brna, 2007, 117 s. ISBN 80-903707-2-1, str. 224.

Příloha č. 9 – ředitelé školy Komenského od jejího založení

Ředitelé naší školy od jejího založení

Obecná a měšťanská škola

Petr Tichavský 1901–1913

Obecná a měšťanská škola dívčí

Petr Tichavský 1913–1919

Jan Vincent 1919–1930

Anna Čížková 1930–1938

Obecná a měšťanská škola chlapecká

Ludvík Fiala 1913–1925

Jaroslav Schneider 1925–1938

Újezdní hlavní škola dívčí

Anna Čížková 1938–1939

Boh. Koukal 1940–1941

Marie Korčianová 1941–1945

Újezdní hlavní škola chlapecká

Jaroslav Schneider 1938–1941

Josef Hanák 1941

František Veselý 1941–1945

Újezdní měšťanská škola dívčí

Josef Brauner 1945–1948

Újezdní měšťanská škola chlapecká

Jaroslav Schneider 1945–1947

Josef Hanák 1947–1948

Střední škola dívčí

Josef Brauner 1948–1950

Antonín Smejkal 1950–1951

Střední škola chlapecká

Josef Hanák 1948–1951

1. střední škola

Jan Lánský 1951–1953

2. střední škola

Josef Hanák 1951–1953

2. osmiletá střední škola

Jan Lánský 1953–1956

Jedenáctiletá střední škola

Jan Lánský 1956–1961

Základní devítiletá škola, Komenského

Jan Lánský 1961–1970

Karel Häring 1970–1978

Světlá Häringová 1978–1981

Základní škola, Komenského

Světlá Häringová 1981–1986

Ivan Lebeda 1986–1990

Jaromír Pytela 1990–2007

Zdroj: Kolektiv učitelů. *Základní školy Komenského náměstí 495, Slavkov u Brna 1907 – 2007*. Slavkov u Brna, 2007, 49 s., str. 40

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dominika Jiráčková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Historie elementárního školství ve Slavkově u Brna na příkladu vybrané školy
Název v angličtině:	History of elementary education in Slavkov u Brna of the example of the selected school
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá historickým vývojem školství ve Slavkově u Brna od jeho počátku až dodnes a také historií Slavkova samotného. Hlavní část bakalářské práce tvoří však historie elementárního vzdělávání na vybrané škole, dnes ZŠ Komenského Slavkov u Brna. Právě v této části je chronologický přehled vývoje základního školství ve Slavkově. Náplní těchto etap je zachycení změn ve vedení školy, učitelském sboru, prostor školy a hlavně život na škole v různých historických obdobích. Práce je doplněna obrázkovými přílohami, které poukazují na život na škole v určitých časových obdobích. Hlavními zdroji bakalářské práce jsou především kroniky slavkovských škol, ale také odborná literatura.
Klíčová slova:	Slavkov u Brna, škola, školství, Základní škola Komenského Slavkov u Brna, dějiny, historie
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the historical development of education in Slavkov u Brna from its beginning to the present day and also by the history of Slavkov itself. The main part of the thesis consists of the history of elementary education at a selected school, today ZŠ Komenského Slavkov u Brna. In

	<p>this section there is a chronological overview of the development of basic education in Slavkov. These stages include capturing changes in school management, teaching staff, school space and, most importantly, school life in different historical periods. The bachelor thesis is supplemented with added pictures that point to life at school in certain time periods.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Slavkov u Brna, school, education, elementary school Comenius Slavkov u Brna, history
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – č. 9
Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	Čeština